

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 9 (168)
SEPTEMBER
1934

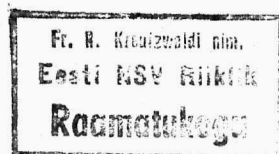

KLASSIVÕITLUS

Nr. 9 (168)

September

1934

VALGEST EESTIST

PE 1491

Isborski tapaohvrite mälestuseks

3. septembril sai 15 aastat sellest kohutavast veretööst, mis eesti kodanlus oma sotsialistliku siseministri Al. Hellati algatusel ja korraldusel ning sotsialistliku partei heakskiitmisel Eesti töörahva paremate esindajate kallal Isborskis toime pani. 15 aastat on see veretöö seisnud tasumata eesti kodanluse roimade arvel. Eesti töörahval ei ole veel korda läinud seda arvet kustutada. Vastupidi, eesti kodanlus on, sotsialistliku partei juhtide toetusel ja nendega käskäes, tihtigi nende algatusel, — sadade uute veretöödega oma süütegude arvet suurendanud, on sadandete viisi töölisi tapnud või aastateks ja aastakümneteks elusalt maha matnud. Kodanlus on hävitanud ja hävitab töörahva paremaid jõude sellepärast, et need töörahvast kodanluse verise vägivalda ja kurnamise vastu võitlusse kutsuvad ja organiseerivad, et nad töörahvast kodanluse valitsuse piinapõrgust vabastada püüavad. Kodanlus tappis ja tapab töörahva võitlejaid sellepärast, et need kodanluse vägivalda kukutada ja tööliste ning talurahva valitsust luua tahavad, et nad kodanluse verise sõjapoliitika vastu võitlevad.

Eesti töörahvas on selle vägivalda ohvina palju verd ja jõudu kaotanud; kodanluse abimehed sotsfaschistid on selle terrori kaitsel töörahva ridu laotanud ja segamini ajanud. Kuid mida raskemaks läheb kodanlusel kriisist pääsmine, mida enam ta selleks töörahvast rõhub ja kurnab, mida meeletuma demagoogiaga ta töörahva hulkasid petab, seda enam kasvab rahulolematuus, kasvab meelepaha, viha ja tahe seda kurnamiskorda hävitada. Ja mida enam töörahva hulgad aru saavad sotsfaschistlike juhtide äraandlikust po-

liitkast, mis töörahvast faschistliku diktaatori ahelas kinni pidada püüab, seda enam kasvab arusaamine töörahva ühise võitlusväerinna vajadusest, millele kutsub Eestimaa Kommunistlik partei ja mida kõigest jõust takistada ja purustada püüavad sotsfaschistlikud juhid.

Eestimaa töörahval on pikk rida palavaid lahinguid selja taga ja kõige võimsamad neist on ta lõõnud silmapilkudel, kui ta read kõige kindlamini ühendatud olid, kui sotsiaaljuudaste mõju ta hulgas kõige vähem oli. Isborski eel oli üks seesugune silmapilk Eestimaa tööliste võitluses. Töölisklassi hulgalised organisatsioonid võitlesid oma rõhvas enamuses Kommunistliku partei lipu all; sotside käputäis esindajaid kihutati ametiühisuste kongressilt *kui kontvõõrad* minema. Ja see tööliste ühine väerind, selle väerinna ähvardav jõud oligi, mis kodanluse ja sotside juhid värisema pani ja neid kihutas metsiku veretööga seda töörahva ühist väerinda purustama. Samane kartus töörahva *ühendatud* jõu ees on, mis tänapäevgi kodanlust ja sotsfaschistide juhte ajab tööliste organisatsioonide purustama, töörahva võitlejaid hävitama. See ühise väerinna tont vaevab kodanlust ja sotsfaschistide juhte luuapainajana tänapäevgi, hoolimata, et töörahva read nõrgestatud ja segamini aetud on. Sest kodanlus teab väga hästi, et kuigi ta töörahvast metsikult on veristanud ja nõrgestanud, — *nii nõrk* ei ole Eesti töörahvas ometi, et ta ühist väerinda ei suudaks luua, või et see ühine töörahva väerind ei suudaks kurnajate vägivaldavalitsust purustada. Veel enam: kodanlus teab, et see ühine väerind tänapäev mitte ainult võimalik ei ole, vaid et

teda *juba teostatakse*, et töölised, vaatamata kas nad kommunistid, sotsialistid või parteitud on, ikka enam hakkavad *käsi-käes* oma igapäevaste nõudmiste, oma seisukorra parandamiseks võitlusesse koguma, see on — ühist väerinda looma. Rida streike viimastel kuudel kinnitab seda, ja mingi vägivald ega pettus ei suuda seda arenemist kinni pidada.

Isborskis langenute mälestus andku selleks omalt poolt hoogu. Sest pidage mee-

les, seltsimehed, — Isborski veretöö needuse kustutab ja Isborski ohvrite kalmule väerika mälestusesamba püstitab ainult töörahva ühendatud jõud, tööliste ja talurahva, nõukogude valitsuse maksmapanek Eestis, mis võimalik on ainult töörahva ühise väerinna revolutsiooniliku võitluse teel.

Ralugu Isborsk selle tõe kustutamatuult Eesti töörahva lipule. Sest ainult see tõe ja selle tõe tee viib Eesti töörahva vabadusse.

K. J.

15. aastat Isborski veretööst

3. septembril s.a. möödus 15 aastat päevast, mil eesti timukalik kodanlus eesti sotsiaaldemokraatliku partei juhtide näpunäidetel Isborski lepikus maha tappis 25 eesti töölisliikumise juhtivat tegelast — Üleestimaalise ametiühingute kongressi saadikut. Iga aasta tuletab eesti tööliklass meelde seda jõhkrat mõrtsukatööd. Ta ei unusta kunagi, ega saa unustama seda, et Isborskis valatud tööliste veri nõuab verehinda, et eesti sotsiaaldemokraatid ning eesti kodanlusel see Isborski-veksel veel kord lunastada tuleb.

15. aasta eest, 30. augustil 1919. a. tuli Tallinnas kokku eesti organiseeritud tööliklassi esindus — esimene ülemaaline ametiühingute kongress. Oli kodusõja aeg. Maksis sõjaseisukord. Ning hoolimata sõjaaegse olukorra survetingimustest, ütles see kongress selgel sõnal, mida arvab eesti tööliklass Eesti nn. demokraatlikust vabariigist. Kongress hindas seda demokraatiat kui demokraatiat kodanlusele ning jõhkrat survet tööliklassile ja kogu töörahvale. Ja kongressi käik kinnitas hiilgavalt seda proletaarset hinnangut. Kongress naelutas häbiposti sotsiaaldemokraatia, kui töörahva äraandja, ning tunnistas sotsid kontvõõrasteks töölisliikumises ja tööliste kongressil. Kongress paljastas sotside juudasejutud ametiühingute erapooletusest ning tunnistas ametiühingud tööliklassi majandusliku ja poliitilise võitluse organisatsioonideks, selle võitluse juhtijateks. Kongress asus kindlalt proletariaadi diktatuuri seisukohale. Ta nõudis eesti kodanluselt, et see viibimata lõpetaks sõja Nõukogude Venemaale vastu ja temaga rahu teeks.

Esimene ametiühisuste kongress on hiilgav lehekülj Eesti töölisliikumise ajaloos. Selle kongressi tähtsus, ta kogemuste õpet-

likkus ei piirdu ainuüksi Eestiga. Need kogemused näitavad, kuidas ka kõige raskemates oludes võimalik on ja peab olema kaitsta tööliklassi seisukohti, teostada revolutsioonilikku poliitikat. Peale selle, Eestimaa oli sel ajal üheks tähtsamaks baasiks, kust rahvusvaheline kodanlus organiseeris sõjakäiku Nõukogude Venemaale vastu. Seda tähtsam oli eesti tööliklassi üksmeelne nõue „oma“ kodanlusele — rahu teha Nõukogude Venemaaga! Sellepärast on arusaadav, et ka rahvusvaheline kodanlus sellele sündmusele suurt tähelepanu juhtis. Inglise esindaja Tallinnas tegi provokatsiooniliku ettepaneku Tallinna ametiühingute kesknõukogule, et töölised oleva korra kukutaksid ning võimu oma kätte võtaksid, tema, inglise imperialistide esindaja, olevat nõus seda toetama! Rahvusvahelisel kodanlusel oli tarvis põhjust leida, millega avalikkuse ees uut verist terroritormi eesti tööliste seas õigustada, tööliste seas, kes ei tahtnud sõda, kes nõudsid rahu Nõukogude Venemaaga. Tööliste organisatsioonid paljastasid selle rahvusvahelise kodanluse jõleda provokatsiooni ning nõudsid Inglise esindaja Tallinnast väljasaatmist.

Ei läinud korda see provokatsioon, siis asusid eesti kodanlus ja sotsiaaldemokraatia ise revolutsiooniliste tööliste veristamisele ametiühingute kongressi laialiajamise, ta saadikute Nõukogude Venemaale väljasaatmise ja osa neist mahatapmise teel. Isborski tapatöö organiseeris kodanluse ja sotside koalitsiooniline valitsus, selleaegse sotsliku siseministri Hellati eestvõttel. See kodanluse ja sotside poolt toimepandud aadrilaskmine ei olnud sihitud mitte ainult ametiühingute kongressi vastu, vaid kogu selleaegse töölisliikumise, kogu tööliklassi vastu. Seda näitab see asjaolu, et

väljasaadetute nimekirjas oli 75 kongressi saadikut ja 29 töölisliikumise tegelast väljastpoolt kongressi, nende hulgas ka sotsiaaldemokraatliku partei liikmeid, näit. Villem Maasik, kes kah Isborskis tapeti. Sotsid püüavad praegu seletada, et selle veretöö eest vastutavad ainult kodanlus ning Hellat isiklikult, aga mitte kogu sotsiaaldemokraatia. See sotside seletus on vale ja petlik. Isborski veretöö eest vastutab ühes kodanlusega ka kogu sotsiaaldemokraatia, kõigepealt ta peastaap. Seda tõestab iseäranis selgelt see asjaolu, et sots Hellati eelne siseminister sots A. Oinas (praegune sotside tuus!) juba kaks kuud enne kongressi ametiühingute kesknõukogu esindajaid Venemaale saatmisega ähvardas, kui nad „mõistust pähe ei võta“, s.o. niisugust poliitikat ei hakka ajama, mis kodanlusele meelejäksi on. Sellest räägib ka sotstuusa Karl Asti (praegugi sotside ninamees!) kirjutus kongressi puhul s.d. partei häälekandjas „Sotsiaaldemokraadis“, kus härra Ast muuseas järgmist lausub: „Kui demokraatia asemele diktatuuri tahetakse saada, siis peab demokraatia ise äärmisel juhtumisel diktatuuri tarvitama, sest ainult demokraatia diktatuur on õigustatud.“ Meie näeme, et sotsid Oinas ja Ast jutlustasid sedasama, mida sots Hellat tööliste kallal oma verise käega täide viis. Needsamad Oinad-Astid ja teised sotslikud ninamehed, kes 1919. aastal Isborski veretöö ristiisadeks (õigemini: isadeks!) olid, valmistavad praegu üheskoos Pätsi faschistliku diktatuuriga ette uusi aadrilaskmisi töölisklassi kallal!

15 aastat on möödunud Isborski veretööst. 15 aasta kestel on eesti kodanlus ja sotsid (kes nüüd sotsiaalfaschistideks on muutunud) jatkanud töörahva kaagitamist. Ning just tänu eesti sotsiaaldemokraatia (sotsiaalfaschismi) töölisklassi ühtsust lõhkuvale tegevusele, mis eesti töölisklassi jõudu halvas, võisid Päts ja Laidoner avaliku faschistliku diktatuuri maksma

panna, ilma et töölisclass ja teised töörahvahulgad sellele vähegi vastupanu oleksid avaldanud.

Eesti sotsfaschistid toetavad täiel määral Pätsi faschistlikku diktatuuri, varjates seda „demokraatia kaitsmisega“ (muuseas, sellesama „demokraatia“ kaitsmisega, kes Isborski tapetöö toime pani ning eesti töölisclassi kallal tuhat muud vägivalda tarvitanud ning tarvitab!). Nad jätkavad oma Isborski-poliitikat ka tänapäev ning saavad seda jätkama seni, kuni nad ühes kodanlusega hukuvad proletaarses revolutsioonis ning proletariaadi diktatuuris, mille teostab eesti proletariaat EKP juhtimisel — kõigist takistustest ja raskustest hoolimata.

Meie peame Isborski veretööd ikka ja ikka jälle meelde tuletama. Meie peame igale töölisle, eriti noorematele, kes Isborski päevil alles lapseas olid, näitama sotside verist minevikku, alates Isborskist (ning varemgi!) ja lõpetades tänapäevaga. Meie peame paljastama kogu nende ärandliku tegevuse samm-sammult, faktide, tõsiasiade najal. See on eesti revolutsioonilikkude tööliste kohus. Nad peavad sotsiaaldemokraatlikkudele tööliste selgeks tegema, missugune timukate, provokaatorite, saherdajate, petiste ja muude ärandjate pesa on eesti sotsiaaldemokraatia juhtiv keskkoh, nende ninamehed, peastaap. Tehes kõige suurema visadusega ja energiaga seda sotside juhtide paljastamise tööd, tehes tööd hulkade võitluse organiseerimisel nende igapäevaste majanduslikkude ja poliitiliste nõudmiste eest, tehes enamlikult tööd kõigis legaalses töölisorganisatsioonides, kõigepealt reformistlikkudes ametiühingutes, võime kindlasti öelda Eesti-maa proletariaadi tapetud juhi sm. Viktor Kingissepa sõnadega:

„Teie võite rahu puhata Isborski väljadel, langenud seltsimehed! Kümnekordselt on elu kinnitanud need otsused, mis teie ametiühisuste kongressile ette panite.

Töölisclass täidab teie testamendi.

Täakide otsas edasi!

Nii siis — „riigivanem otsustas ja valitsus võttis täitmisele“: pikendada sõjaseadus, mis 12. märtsil 6 kuuks maksuma pandi, veel *terveks aastaks* edasi, s. o. 12. septembrini 1935.

See ei tulnud ootamata. Juba 30. augustil teatas värskeltnimetatud siseminister Einbund, et valitsus sõjaseisukorda (ametlikult nimetatakse seda „kaitseseisukorraks“!) pikendab. Ja juba varemalt, juuli lõpul ning augusti algul, kui ajakirjanduses küsimus elavalt päevakorra kerkis: mis saab edasi, kui 12. sept. sõjaseaduse aeg lõpeb? — juba siis kirjutas riigivanema partei häälekandja „Kaja“ vägagi „autoriteetsel“ toonil, et kõige parem kord on käesolev sõjaseadusline kord, ja et seda vaja on jätkata, kuni „maa lõpulikult rahule“ jääb. Juba siis oli selge, et riigivanem oma valitsusega edasi täakide otsa istuma tahab jääda. Ja nüüd, 7. sept., otsustatigi see ametlikult ära ning määrati tähtaeg, nagu märkisime.

Millega põhjendab riigivanem seda sammu? Ametlikult kinnitatakse, et olukord, mis märtsis kaitseseisukorra makmapaneku *pooleks aastaks* põhjendanud, nüüd veel sedavõrd ei olevat paranenud, et kaitseseisukorda kaotada, ja sellepärast — sellepärast pikendati teda nüüd... *aastaks*. Olgugi, et ajakirjanduses kuude viisi meeoleu rahunemisest kõneldi, et riigivanem ise maad mööda ringi sõitis ja igalpool sõjaseaduse õnnistavaid tagajärgi ütles näha võivat.

Neid kiidukõnesid sõjaseaduse õnnistavale mõjule ja rahunemisehõiskeid meelde tuletades paistab valitsuse põhjendus — Einbundi suu läbi — enam kui kahtlane; nagu ei klapiks ots otsaga kokku. Ühest küljest kinnitab valitsus oma seletuses, et sõjaseaduse kaotamise järel enne 12. märtsit valitsenud olukord tagasi võiks tulla, mis tähendab, et sõjaseadus olukorda enast hoopiski ei ole parandanud, vaid ainult sõjalise jõuga vastaseid vaos hoiab. Teisest küljest seletatakse, et riigivastane õnnistustöö, mis sõjaseisukorra esile kutsus, tänapäevani edasi kestvat.

See viimane punkt on täiesti tume — valitsuse seletuses vähemalt. 12. märtsil kinnitati, et sõjaseadus vabfashistide kavatsetava vägivaldse riigipöörde ärahoidmiseks

maksuma pandi. Sellepärast areteeritigi vabse sadade vitsi. Kuid see „riigipörajate“ kari sulas peagi õige imelikult väikseks: sadadest „pörajatest“ on silani ainult veerandsada trellide taha jäänud, ja needki maitsevad seal vabariigi valitsuse lahkel loal igasugu mõnused. Veel enam: kõige suuremad ninamehed, nagu kindral Larka, Tartu suurkapitalist O. Rütli jt jäeti lahkelt hoopis vabaks, soovitati neil ainult ajutiseks kõrvale hoida. Ju siis see riigipörajate kamp vabariigile ikkagi tõsiselt kuigi hädaohulik ei võinud olla. Pealegi kuulutas rõhuv enamik trellide taha pistetuist juba mõne päeva pärast, et nemad hea meelega ka Pätsi diktatuuriga rahul on. Lühidalt: määratu hädaohlikuks ülespuhutud „riigivastastest“ sai Pätsi diktatuuri sõnakuulelik lambakari, ning Isegi nendele, kes veel trellide taga istuvad, näeb süüdistuseparagrahv ainult lühikeseajalist vangistust ette — kui kohus üldse nad süüdlaseks tunnistab!

Järelikult tekib küsimus: kus ja kes on siis need riigiõnnestajad, see ähvardav hädaoht, kelle pärast sõjaseadust kohe terveks aastaks pikendati? Valitsuse seletuses on see enam kui tume; selle vastu aga on see viimasel ajal ajalehtedest tihti silmi vilksatanud. Tuletame meelde teateid noorsotside vangistamisest vägagi kõmuliselt „kohutavate“ seletustega; tuletame meelde teateid kommunistlike lendlehtede lalalilaotamisest mitmel pool, eriti maal; tuletame meelde pikemaid arutusi selle kohta, miks kommunistide tegevus viimasel ajal õige elavaks olevat läinud jms.

Juba 12. märtsi riigipöörde juures seletati poolsuud, et kommunistid mängus olevat, kuigi „ühes rinnas vabsidega“. Kodanlus teadis ja teab enamgi kui hästi, missugused surmavaenlased fashism ja kommunism on — ta teab seda otse enda käest kõige paremini, kuidas ta oma fashistliku diktatuuriga surmaheitlust kommunismi vastu peab. Kuid ta ei võinud ometi avalikult oma surmahirmu põhjust üles anda. Hiljem seletati, et kommunistid vabsidest olevat loobunud. Ja kuna vabsid nüüd taltsaks olevat tehtud, siis — jäävad järele kommunistid, kes palju järjekindlamad ja vängemad vennad ole-

vat kui vabsid — nagu „Postimees“ otsekohe seletas.

Sellega on käega katsutavalt selge: kommunistide ja üldse revolutsiooniliku töörahva poolt ähvardab see hädaoht, mis nii 12. märtsil kodanlust ajas sõjaseadusega oma rabenevat jalgealust kindlustama, ja mis ka nüüd edasi sõjaseaduse pikendamist põhjustab. Ja et nüüd seda koguni aastaks tehti, siis kõneleb see ainult ühest: kommunistide, s. o. revolutsiooniliku liikumise, hädaoht Eesti kodanlusele ei ole viimase kuue kuu vältel mitte vähenenud, vaid suurenenud. Kodanlusel on õigus, kui ta „meeleolu rahunemisest“ kõneleb, sest revolutsioonihädaohu ees on kodanluse read endid tõesti koondama hakanud. Kuid laiade elanikuhulkade, tööliste, poolproletaarlaste ja töötavate väikekodanliste kihtide hulgas käärib rahulolematuse endiselt edasi. Enam veel — pettelootused, mis Pätsi diktatuurivalitsusele majanduslikkude raskuste, puuduse ja nälja lahendamises pandi, on tühisteks osutunud; Pätsi diktatuur on neid sama vähe kõrvaldada suutnud kui iga teine kapitalistlik kurnajatevalitsus. Ja see ei ole tema jalgealust kõvendanud, vaid töörahvahulkasid rohkem pahemat kätt, revolutsiooniliku võitluse poole juhtinud. Kuus kuud Pätsi diktatuuri on tõepoolest revolutsiooniliikumisele uut hoogu annud. Ja see on, mis sunnib sõjaseadust jätkama.

Päts saab väga hästi aru, et terror, vägivald kurnatud hulkade rahulolematust kaotada ei suuda. Ta püüab sellepärast omamoodi „Stolõpini“ mängida: sadandeid ja tuhanded uusi ratabalusi luua, kuhu inimesi eluajaks tööorjusesse neetakse — „oma maalapikese“ ebajumala

sarve külge seotuna! See ei ole ühe aasta töö, ja sellepärast võtab Päts omale veel aasta, ja siis veel aasta jne — „maa meeoleolu rahunemiseks“. Tegelikult püüab ta iseennast ja oma selja taga seisvaid rahvakurnajaid, suurkapitaliste sellega rahunutada, et terrorivalitsust kõvendab, täakisid teritab, igati lõõgivalmis kaitsevää loob, kes iga silmapilk valmis on töörahva rahutusi maha suruma. Järgnev aasta sõjaseadust ei ole Pätsil selleks tarvilik, et „meeled rahuneksid“ — seda võib ta kaua asjata oodata, vaid selleks, et faschistlikku diktatuuri, terroristlikku vägivallavalitsust süvendada, ta üksikasjades lõpule viia, et rahulolematuid hulkasid tääkide abil hääletumaks teha. Selleks on Pätsile sõjaseadust vaja — aastaks ja aastateks.

Eestimaa proletariaat, laialised töörahvahulgad linnas ja maal hindavad seda sõjaseaduse pikendust, nagu nad hindasid 12. märtsi faschistlikku riigipöõret üldse: see on kodanluse uus vägivallaabinõu, ta tagurlikum terrorivalitsus töörahva suuremaks kurnamiseks, rõhumiseks, vägistamiseks. Ja sedamööda peab töörahvas talle vastama: oma ridade koondamisega, kõige kindlama ühinemisega ühisesse võitluserinda pealetungiva faschistliku kodanluse tagasilöömiseks, ta terrorivalitsuse purustamiseks ja töörahva päästmiseks sellest orjastusepõrgust. Pätsi diktatuuri sõjaseaduse pikendamine on uus sõjakuulutus töörahvale, millele töörahvas uue jõududekoondamisega, uue võitlusega peab vastama: viimase aja väljaastumised näitavaid, et kodanlus ka oma terrorivalitsuse juures võidetav on. Ja see peab töörahvast julgustama edasi võidelda oma juhi EKP lipu all.

O. Rästas

Ida-Locarno ja Eesti

Ida-Locarno on praegu tähtsamaid Euroopa poliitika probleeme. Selle probleemi ümber keerlevad rahvusvahelise imperialismi põhivastuolud. Mida teravamaks muutuvad imperialistlikkude riikide vahelised vastuolud asumaade, turgude ja mõjualuste maade ümberjagamise pärast, seda lähemale jõuab maailm uutele rahvusvahelistele kokkupõrgetele — imperialistlikkudele sõdadele. Nõukogude Liidu järjekindel rahupoliitika on sõjavankri veeremapanemist takistanud, sest see rahupoliitika

on rahvusvahelist proletariaati organiseerinud rahu eest võitlema, on hoiatanud kodanlust, et kui sõda siiski algab, siis proletariaat lõpetab selle sotsialismi võiduga. Võitluses rahu eest tekkis ka see idee, mida tunneme Ida-Locarno nime all. Ida-Locarno tähendab rahu kindlustamist Euroopas. Locarnos omal ajal põhijoonetes vastuvõetud pakti kava näeb ette regionaalsete vastastikkude paktide sõlmimist tüliküsimuste rahulikult teel lahendamiseks. Kui mõni riik sarnasest vastastiku

pakti sõlmimisest ära ütleb, siis ei tähenda see muud kui püüdu tüliküsimusi sõjariistus jõul lahendada. Niisuguse riigi vastu astuvad lepinguosaliselised riigid välja. Nõukogude Liit ei varja seda, et sel korral, kui teatud riik pakki allakirjutamisest ära ütleb, siis nõukogude valitsus lepingu sõlmib selle riigi vastasega, kes valmistab Liidu kallale tungimist. See on kõige tähtsam Ida-Locarno idees, mis ühtlasi tähendab reaalsel rahu kindlustust, eriti väikeriikidele.

Tulevane imperialistlik sõda ei muuda mitte ainult Euroopa, vaid kogu ilma kaarti. See arusaamine on ulatanud ka nende riigimeeste peadesse, kes seni imperialistide nootide järele igas NSVL rahuettepanekus enda äraneelemise kava nägid. Nüüd püütakse seda „äraneelemist“ näha sealt poolt, kust ta alati on väikeriike ähvardanud — imperialistlike riikide poolt. Teatud pööret, õigem katset sarnast pööret teha oma välispoliitikas, võib märkida ka Eesti kodanluse ridades. Meie mõtleme selle all Eesti valitsuse suhtumist Ida-Locarno ideesse ja ta esimesi samme selle idee teostamisel. Kuid Eesti valitsuse tegevusest on näha, et selle pöörde tegemine sugugi nii kergesti, ilma võnkumisteta ei lähe. Ei ole kindel, kas mitte katse, pööret teha poliitikas, katseks ei jäägi. Seda võime näha järgmistest tõsiasiadest.

Juulikuu keskpaiku käis Poola välisminister Beck Tallinnas pinda katsumas, kuidas suhtub Eesti fashism Ida-Locarnole, milles Poola enda, kui suurriigi, teisele plaanile surumist näeb. Seisukord oli väga keerulik ja krõbe, sest just enne Becki sõitu sai teatavaks, et Inglismaa Ida-Locarno ideed pooldab. Eesti valitsus ei sõandanud külalisele ei ega ja ütelda. Ajakirjandus suhtus kahemõtteliselt Poola diplomaatia käigusse. „Vaba Maa“ kirjutas 24. VII, et:

„Eesti ja Poola vahel on valitsenud vastastikune arusaamine ja mõtlemine Ida-Euroopa küsimuses kogu aeg. Nii Eesti kui ka Poola on pooldanud alati Ida-Euroopa riikide tihedat koostööd. Ühise rinde loomist on aga takistanud seni Soome oma passiivsusega ja Leedu Vilnoga. Nüüd aga, kus Leedus jää murdumas, on vähemalt nelja riigi koostööks häid väljavaateid. Kuidas need riigid omavahel suudavad kokku rääkida, sellest oleme ka Vene ja Prantsuse aktsiooni saatus.“

Samuti kahemõtteline on ka „Kaja“ — fashistlike diktaatorite häälekandja — seisukoht, kui ta kirjutab:

„Puudub täielik selgus isegi selle üle, millised riigid peaksid astuma Ida-Locarnosse“.

Sisuliselt ei lähe „Kaja“ ja „Vaba Maa“ seisukohad lahku. Meie teame, et Soome „passiivsus Ida-Euroopa asjades“ on alati põhjenenud tema saksasõbralikule poliitikale, kuna Eesti ja Poola „vastastikune arusaamine ja mõistmine“ oli alati sihitud Nõukogude Liidu vastu. Seda „piskest“ asja ei tohi unustada. See oli aga sõjast, mitte rahust arusaamine. Kumbas küsimuses püüavad Eesti ja Poola nüüd kokku rääkida — selle küsimuse peale on tarvis vastus anda.

Eesti fashistlik valitsus seab Eesti ühinemise regionaalse paktiga ühendusse sellega, missugused riigid selle omaks võtavad. Selles toonis väljendas oma seisukohta ka välisminister Seljamaa oma Moskva külaskäigu üle ajakirjandusele informatsiooni andes. „Päevaleht“ seda Seljamaale ette heidabki, et:

„minister Seljamaa seletusi tõlgitsetakse tavaliselt nüüd nii, et Eesti peab paktiga ühinemise eeltingimuseks kõigi loetletud riikide osavõtu sellest. Kui mõni riik jääks paktist eemale (mõeldakse Poolat ja Saksa-maad — O. R.), langeks ära ka Eesti osavõtt sellest“.

Sel „Päevalehe“ kirjutusel on suur tähtsus, see näitab Eesti valitsuse kõhklemist ja iseseisvusetust oma elulikkude küsimuste otsustamisel.

Eesti kodanlus arvab nähtavasti rahu eest võitlemise selles seisvat, kui ta omale sõja puhuks ühes ehk teises imperialistlikus grupis liitlasi otsib, mitte aga lepingute sõlmimises, mille ainsaks ülesandeks on rahu kindlustamine ja rahurikkua vastu ühine väljaastumine. See on sama vana nõukogudevastane poliitika, mida Eesti kodanlus on 16 aastat teostanud. Selle poliitika põhiolu seisab väites, et Nõukogude Liit on väikeriikide iseseisvuse vaenlane, et sama Nõukogude Liit püüdvat Baltimaade iseseisvust hävitada, neid oma alla heita. Sarnast kihutustööd tehakse Eestis ka tänapäev edasi. Eesti fashism teeb seda nõukogudevastast kihutustööd vabadussõjalaste ajalehtede, saksa ajakirjanduse ja suusõnalise agitatsiooni kaudu. See kihutustöö kestab edasi ka kodanluse teistes suuremates ja vähemates ajalehtedes enam või vähem varjatud kujul.

Eesti valitsusele ei ole teadmata, kust poolt ta iseseisvusele tõelikult hädaoht ähvardab. Kui esimese viie-kuue aasta kestel pärast ilmasõda rahvusvaheline impe-

rialism kogu oma välispoliitika suunas Versailles'i rahulepingu aluste kindlustamisele ja võitlusele kasvava proletaarse revolutsiooni ning Nõukogude Liidu vastu, siis on nüüd seisukord mõneski asjas muutunud, ja see muutis ka imperialistlikkude riikide välispoliitikat. Tänapäeva rahvusvaheliste vahetõrgete peamiseks üleilmseks vastuoluks on kahe süsteemi — sotsialismi ja kapitalismi — võitlus. See võitlus käib imperialistide omavaheliste vastuolude kõige suurema teravuse ja teravnemise juures, mille aluseks on üldine kapitalismi ja majanduse kriis. Imperialistlikkude riikide tähtsamaks vastuoluks on Inglis-Ameerika võitlus ülevõimu pärast maailmas. Äärmiselt teravad on ka vastuolud Ameerika ja Jaapani, Prantsuse ja Saksamaa vahel. Saksa finanskapital sirutab oma käpad asumaade ja mõjualuste maade järele. See peaks eriti eesti kodanlusele selge olema, sest selle üle võib ta igapäev Hitleri ja ta kaaslaste avameelseid kirjutusi lugeda. Itaalia imperialism ihkab omale ülevõimu Donau-Balkani maadel, mille nähtavamaks tõenduseks olid viimased sündmused Austrias ja Itaalia huvi selle vastu kuni sõjavägede saatmiseni Austria piirile, kes oleks kohe Austriasse marsinud, kui Hitleri pooldajatel oleks korda läinud seal võimule pääseda. Itaalia ei ole vähem huvitatud ka Balkani riikide saatusest, püüdes neid oma mõju alla võita. Balkanitel leiab see Itaalia poliitika endale peamise võistleja Prantsuse imperialismis, kes Balkanitel samuti oma mõju kindlustamiseks tööd teeb. Austria on selles vastuolude vöös tülide tulipunktiks. Poola oma geograafilise seisundi ja Versailles'i lepingu põhjal tekkinud piiride juures ei saa olla kõrvaliseks pealtvaatajaks nende vastuolude lahendamisel. Mis aga seovad Eestit Kesk-Euroopa asjadega, kui ta unistab koostööst Poolaga Ida-Euroopa küsimustes? Poolamaa ei ole veel otsustanud ühineda Ida-Locarnoga. Üks osa Poola valitsevaid ringkondi septsib kokkulepet saksa kapitaliga, sest kui saksa imperialism Poolalt võtaks Ülem-Sileesia, siis vastutasuks aitaks Saksamaa Poola piire laiendada Nõukogude Liidu arvel, samuti ei teeks Saksamaa siis takistusi ka Lööduga arvetel õiendamisel. Saksamaa ühendaks Austria, Ungari ja looks Balkani riikide ning Ukraina arvel omale suurriigi, kuna Poola saaks oma mõju alla Balti riigid ja oma „ajaloolised piirid“ Nõukogude Liidu arvel. See on aga liig kardetav mäng. Eesti fashismil ei ole sellest mängust mingisugust profiiti loota, küll

teeb ta enese aga poliitika objektiks, mis talle väga kurva saatuse valmistab.

Mängu hädaohtlikkusest ja mõttetusest püüab osa eesti kodanlust aru saada. „Päevaleht“ kirjutab, et:

„Ida-Locarno regionaalsete paktide võrk huvitab eriti Balti riike. See võiks olla tegur, mis suudaks neile kindlustada tuleviku väljavaateid Rahvasteliidu kängumise kõrval... Ida-Locarno idee üldjoontes võib meile olla väga *vastuvõetav* ja isegi *soovitav*. Meie peaksime oskama paktist lüüa välja võimalikult suurema kasu ja võimalikult soodsa olukorra „(Päevaleht“ 23. ja 26. juul.).

Rahvasteliidu „kängumine“, millest „Päevaleht“ räägib, on imperialistlikkude vastuolude ülekasvamine Versailles'i lepingust, mille viljana kerkis Rahvasteliit. Nüüd ei ole tal praegusel kujul enam kuigi suurt reaalset tähtsust. See aga tähendab, et kätte on jõudnud väikeriikide ümberkorraldamine, s. o. uued jõudude vahetõrked nõuavad uut jõudude asetamist. Inglise diplomaatia asjatundjad kõnelevad sellest avalikult. Kuivõrd kaalul olevat Inglise ülevõimu küsimus maailma poliitikas, siis takistavat väikeriikide mitmesugused soovid ja intriigid sellele ülevõimule marssimist. See Inglise imperialismi teooria ei ole midugi uus, sest mitte kunagi pole Inglismaa väikeste või suurte rahvaste saatust oma huvide vastu otsustanud. Alati on kannatanud teised. Praegu näeb Inglismaa prantsuse kapitali tugevnemises omale hädaohtu, kuid samal ajal on Inglismaale hädaohtlik ka tugev Saksamaa. Inglismaa ise ei ole suureks sõjaks veel valmis. Ta tahtis, et teised tema eest sõdiks, ja sellepärast toetas ta algul Hitleri fashistlikku poliitikat, kes valmis oli „püha sõda“ kuulutama kommunismile. Kuid Hitleri programm oli saksa finanskapitali programm, ja sellepärast ei talitanud Hitler alati nii kui see Inglismaale oleks soovitatav olnud. Tundes seda, otsustas Inglismaa Ida-Locarno pakti toetada. See tähendas seda, et Inglismaa huvides pole praegu Prantsusmaa ja Saksamaa vahel sõda õhutada, millest Prantsusmaa võib võitjana välja tulla. Ida-Locarno aitaks nurja ajada ka Prantsuse ja Saksa võimaliku kokkuleppe, mida inglise imperialism samuti ei soovi. Nii on inglise imperialism valmis esimesel juhtumil oma „sõpra“ ära andma, kui see talle kasulik on. Sellepärast vaatab Inglismaa praegu läbi sõrmede Saksamaa relvastumisele, sest sellega suudab ta jälle Prantsusmaa peale mõjuda.

Niisuguse mängu juures ei hoolita, muidugi, lihtsoldatitest, kes vaid tüliks on suurte malekäikudel. Kui „Päevaleht“ sellest kõneleb, et eesti kodanlus „peaks oskama paktist lüüa välja võimalikult suurema kasu“, siis on selleks vaja ainult ühte asja, nagu iga äri tegemise juures: julgust ja kiiret otsustamist. Eesti kodanluse puuduvad mõlemad omadused. Eesti fashismi kõiguv välispoliitika ja ta arglik seisukoht Ida-Locarno pakti asjus on tingitud Inglise kapitali mõjust ja selle manööverdamisest. Samast allikast on pärit eesti kodanluse saksa-sõbralikkus, mis hoolimata kõigest hitlerismi vandumisest ja hurjutamisest igast nurgast vastu vahib. Kuu aega on Seljamaa Moskvas käimisest möödunud, kuid kaugemale „pakti sisu selgitamisest“ ei ole jõutud. Selle „selgitamise“ juures oli Saksa kaitseministril ja Hitleri abilisel kindral Blombergil kindral Laidoneriga „täiesti isiklikku laadi“ kokkusaamine. Kindral Blomberg olla kindral Laidoneri „isiklik sõber“. Teise „sõpruskülaskäigu“ Eestile tegi Soome president Svinhufvud, mis samuti mingit „poliitilist laadi“ ei olevat kannud. Svinhufvud, nagu Eesti ajalehed teatavad, olnud väga huvitatud Eesti jahiasjandusest, samuti ka kalastus- ja vähjapüügi-sportist. Presidendi herra imestanud veidi, kuuldes, et Eestis vähje taudide tagajärjel vähe, ja arvanud, et Eesti võiks ikka vähiasjandust arendada. Muuseas tunnud Svinhufvud huvi eestlaste laskeosavuse arendamisest, millise asjaga ta kui hea kütt hästi võinud tutvuneda.

Need kaks küaskäiku kõnelevad küllalt selget keelt eesti kodanluse vähjapoliitikast. Eesti avalik arvamine vaikib või uriseb kartlikult, nagu seda teeb „Päevaleht“. Selle asemel, et keerulikest seisukorrast, millesse kapitalistlik ilm oma imperialistliku poliitika tagajärjel sattunud ja mis rahvahulki uue verise sõjaga ähvardab, väljapääsuteed näha tõelikus rahuettepanekus Nõukogude Liidu poolt, teeb eesti fashism tagurpidikäike ja tüürib just sinna, kust tuleb sõjahädaoht ja iseseisvuse hävitamine. Eestis on käimas kõige laiaulatuslikum materjalne ja moraalne sõjale ettevalmistamine. Organiseeritakse õhukaitset, uuendatakse sõjatehnikat, mobiliseeritakse töörahvahulki sõja

puhuks. Aga kus on vaenlane? Kes ähvardab Eestit? Vaenlane on idas, sõjahädaoht tuleb idast, — niisugune on üldine vastus sellest välispoliitikast ja kihutus-tööst, mida Eesti fashistlik valitsus juhib. Eesti kodanluse juhtiv ringkond on nähtavasti aluseks võtnud oma Ida-Locarno pakti idees selle seisukoha, et ilma Poola ja Saksamaata paktiga ühineda ei tule. See poliitika viib Eesti Poola ja Saksa mõju alla ja ta — enesetapmisele. Kas eesti kodanlus sellest aru suudab saada, näitab lähem tulevik.

Oleks muidugi enesepettus, kui meie seda kodanluse poliitikat seletaksime ta naiivsusega või lühinägemisega. See on eesti kodanluse teadlik poliitika. Eesti proletariaadil tuleb oma selgitustöös seda fashismi sõjapoliitikat paljastada ja näidata, et Eesti iseseisvuse vaenlane pole mitte idas, vaid see vaenlane on kodanlus ise, kes töörahvast, oma kurnamisõiguse hinnaks, tahab imperialistidele suur-tükilihaks müüa. Eesti revolutsioonilik proletariaat peab töörahvast tutvustama selle vääramatu rahupoliitikaga, mida kaljukindlalt on ajanud ja igapäev ajab Nõukogude Liidu valitsus. Nõukogude valitsus pakkus Eestile rahukätt, tegi ettepaneku leping sõlmida, mis rahu kindlustaks, kuid see ettepanek saboteeritakse maha. Võideldes sõjahädaohtu vastu peavad kommunistid ja revolutsioonilikud töölised endile selgesti aru andma, et ei ole mingisugust muud kindlustust sõjahädaohtu vastu, kui proletaarse revolutsiooni võit. Mingisugused diplomaatlikud lepingud, isegi need, mida sõlmib Nõukogude Liit, — arusaadavalt, et neid kõige täpsemalt täita, — ei saa anda kindlat rahu, sest imperialistlikud vastuolud, kapitalismi võimetus nendest vastuoludest välja pääseda, viivad iga imperialistliku riigi lepingute rikkumisele. Tarvis on töölisi ja talurahvahulki mobiliseerida sõjahädaohtu vastu, neile selgitada selle hädaohtu põhjust ja kust see hädaoht kasvab, mobiliseerida selleks, et revolutsiooniliku liikumise tõusuga ära hoida suurt verevalamist; kui aga sõda siiski puhkeb, muuta see sõjaks oma kodanluse vastu. Eesti iseseisvust suudab kaitsta ainult Eesti sotsialistlik nõukogude vabariik.

R. M.

Kaks kirja

Allpool toome kaks huvitavat kirja, mis pärit Eesti noorsotsialistide ja ESTP opositsiooniliste tööliste perest. Mõlemad kirjade autorid kuuluvad tööliste hulka, kes tööliikumisse tulnud peale 1924. aastat. Nad tunnevad vähe Eesti revolutsiooniliku tööliikumise ajalugu; vähe tunnevad nad ka kommunistlikku parteid. Sotside parteisse läksid nad sellepärast, et pidasid seda parteid tõelikult sotsialistlikuks töölisparteiks — nagu see partei ise end nimetab. Kuid üks asi on partei nimetus paberil, teine asi on partei praktika — seda nägid mõlemad kirjade autorid varstigi.

„Rahulolematuse parteis algas juba aastate eest, — kirjutab oma sõbrale esimese kirja autor, — kui sotsjuhid olid jälle ja jälle istunud kodanlises valitsuses, ajades seal Pätsidele ja Tõnissonidele kasuliku poliitikat, aga mitte midagi töötavate hulkade heaks tehes. Liikmeskond hakkas nägema, et sotsjuhtidel polegi püüdeks tugevad töölisorganisatsioonid, kes suudaks võidelda kodanluse vastu, kas või niigi nagu seda olid õpetanud meie juhid, vaid neil on vaid püüdeks iga kolme aasta järel saada oma kindel hulk häáli, et oleks võimalik riigikogus ja kodanlises valitsuses istumine ikka ja ikka edasi ja et sotsjuhtide käsitlusel ainukeseks organisatsiooniks, neile vajalikuks, oli vaid riigikogurühm. Sellele tõmbas kriipsu alla veel sotsjuhtide kokkulepe augustis 1933 Tõnissoniga, kui keskkomitee poolt anti luba võimlusrühmade ja Noorsotsialistliku liidu sulgemiseks, kellest kardeti hädaohtu parteipoliitikale. Partei juhtide poolt nimetati seda vähemaks paheks ja põhjendati seega, et fashiste ei tohtivat ärritada võimlusrühmadega ega Noorsotsialistliku liidu terava poliitikaga, kelle poolt kuuldus väljendusi, et paneme siis ometi rinnad kokku vabsidega jne.“

Sotside juhtide poliitika — koostöötamine kodanlusega, revolutsioonilikkude tööliste tagakiusamine, klassivõitluse jalge alla trampimine — kutsus neis töölistes esile rahulolematuse oma juhtidega. Nad hakkasid opositsiooni sotsialistlikus parteis looma. Opositsioon kasvas jõudsasti, seades oma sihiks sotside partei poliitikat reformeerida — tööliste klassivõitluse huvidele vastavaks muuta, et „rinnad kokku

panna vabsidega“, nagu ütleb kirja autor. Opositsiooni etteotsa asusid Nigol Andresen jt. Kuid tegelikult olid mehed, nagu Andresen, samasugused nagu Oinas, Ast ja Rei. Nende peamiseks huviks oli opositsiooni mitte liiga kaugele minna lasta, teda sotside juhtide mõju all hoida ja vihasemat võitlust kommunistliku partei vastu pidada. Klassivõitluse arenedes jõuavad opositsioonilised tööliselised arusaamisele ka Andresenite tõeliku näo kohta. Neid ei rahulda „marksistlik töörahva esitus“. Nad jõuavad otsusele, „et ei saa olla teist teed proletariaadi vabastamiseks kui oktoobris 1917 Vene proletariaadi poolt tarvitatud tee“. Siit teevad nad vastavad järeldused ka oma seniste juhtidega ühte kuuluvuse kohta.

Enesestki mõistetav, et sarnane arenemiskäik mitte üksnes kahte kirjade autorit ei iseloomusta. See tee, mida need seltsimehed sammusid, on iseloomustav kõige selle kohta, mis on ausat, kindlat, tööliste huvide eest võidelda tahtvat, fashismi ja kodanluse vastast ESTP-s ja noorsotsialistlikus liidus. Igaüks neist näeb oma silmaga, et ESTP tööliste huvimid ei kaitse ega proletarset klassivõitlust ei pea, et ta juhid kõigest jõust kodanlust toetavad. Oma enda kogemuste najal näeb iga aus sotsialistlik tööline ja noorsotsialist, et võimata on seda parteid, Oinase, Rei, Asti parteid revolutsioonilikuks parteiks muuta. Kuid nende endi kogemused räägivad neile ka, et Andreseni „partei“ mingiks revolutsioonilikkude jõudude kogumispaigaks saada ei või, sest temal puudub selge revolutsioonilik väljavaade, puudub revolutsioonilik kindlus. Ta peasihiks on lepitust leida ametlikkude „kodanluse Siioni vahtidega“ ja töölist eemal hoida kommunistlikust parteist. Andreseni „marksistlik töörahvas“ suhtub sama vaenulikult töörahva ühise väerinna loomisesse kommunistliku parteiga, kui seda teeb ametlik sotside partei juhatus. Ainukeseks teeks sotsialistlikkudele töölistele jääb — kui nad tahavad töörahva huvide eest võidelda — vastu oma juhtide tahtmist ühist väerinda kommunistlikkude töölistega luua ja ühises väerinnas kommunistliku parteiga ning tema juhtimisel „rinnad kokku panna“ mitte üksnes vabsidega, vaid kogu kodanlise võimuvalituse ja kurnamiskorruga.

Kirjade autoritel on veel mõningaid nõrkusi võita ja nii mõneski küsimuses vajalik selgust saavutada. Nii näiteks on see vaid pool tõde, et „sotsiaaldemokraatlik organisatsioon pole midagi muud kui tööliste laulu-mängu selts...“ Sotsiaaldemokraatlik organisatsioon ei ole ehitatud sarnaselt, et organiseerida töölishulki revolutsioonilikuks võitluseks. Kuid ta on korraldatud sarnaselt, et olla kodanlike võimaluste peamiseks sotsiaalseks toeks. Kui sotside partei oleks vaid laulu-mängu selts, siis oleks revolutsioonilikkudel töölistel, eesotsas kommunistliku parteiga, kerge asi töörahva hulki kodanluse vastu koondada. Sotside juhid lubavad „laulu-mängu seltskondlikku“ tegevust niikaua kui see töölisi revolutsioonilikuks võitlusest eemale hoiab; ilmub sinna aga pahempoolset, revolutsiooniliku maiku juurde, siis kutsutakse kohe prefekt kordnikkudega appi. „Laulu-mängu selts“ töölistele ühes jutlustega klasside koostöötamisest, et töölisi klassivõitlusest eemale hoida; terav relv kodanlusele, et töörahvast vaos hoida ja ta klassiteadvust sumbutada — see on sotsiaaldemokraatlik partei Eestis.

Nagu kirjadest järeldada võib on mõlemad sotsialistlikud tööliised — kirjade autorid — otsustanud „tegevussektorit vahetada“. Kuid kuidas alustada uut, revolutsiooniliku tegevust, kuidas seda kõige paremini korraldada — selle kohta puudub mõlemil seltsimehel vajalik selgus. Töötamise aluseks on praegu ühise väerinna küsimus. Kodanlus tungib laial rindel peale. Teda toetavad sotside juhid, lubades oma abi Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri süvendamisel. Kodanluse väerinna vastu tuleb seada ühine töörahva väerind — tööliste elulisemate nõudmiste ja vabaduste eest. Seda väerinda korraldab kommunistlik partei, kui ainuke tõelikult revolutsioonilik organisatsioon. Seda ühist väerinda on vaja toetada ja sotsialistlikke töölisi ligi tõmmata.

„Tegevussektori vahetamine“, s.o. sotsialistlikust parteist väljaastumine ja kommunismi poole ülemineku, on klassiteadlikkudele töölistele mõõdapääsmata. Kuid seda ei tule üksikult teha. Tuleb sarnaselt töötada, et terved organisatsioonid kaasa tulevad. Tuleb sarnaselt töötada, et tööliised sotside juhtidele selja pööravad. Selles on kogu töö plaan ja ülesanded!

Kuid täiesti õigus on teise kirja autoril, kui ta kirjutab, et noorsotsialismi kriis on olemas. Noorsotsialism — nagu ta esineb Noorsotsialistliku Liidu ja „Mark-

sistliku töörahva“ näol, — põeb sügavamalt kriisi. Ei ole võimalik ühel ajal revolutsiooniliku klassivõitlust pidada ja kommunistliku partei vastu võidelda — seda näevad kõik paremad tööliised ja tööliisnoored noorsotsialistlikus liikumises. Nad nõuavad järjekindlat klassivõitlust ja koostöötamist kommunistliku parteiga. Ainult sel teel leiavad noorsotsialistlikud tööliised väljapääsu ummikust, kuhu neid viinud ühel poolt Reid ja Oinased, teiselt poolt Andresenid ja Ko. Kuid noorsotsialismi kriis areneb kõrvuti ja ühel ajal kogu II Internatsionaali ja sotsiaaldemokraatia kriisiga, mis arenenud sotside juhtide sotsifashistliku poliitika tagajärjel. Järelikult jääb noorsotsialistlike tööliste ülesandeks lõpulikult maha matta kõik illusioonid sotsiaaldemokraatia „revolutsioneerimisest“, ka noorsotsialismi kaudu, ning otsustavalt hulkade organiseerimisele asuda, et ühises väerinnas kommunistliku parteiga võitluse korraldusele asuda kodanluse pealetungi vastu. Selles võitluse käigus jõuavad nad kindlasti veendumisele, et ainukese revolutsiooniliku hulgalise parteina kommunistlik partei Eestis tegutseb ja töörahva klassivõitlust juhib.

*

Autorite poolt polnud kirjad avaldamiseks määratud. Meie avaldame nad ilma autorite teadmata; loodame, et nad meile seda pahaks ei pane, sest kirjadel on üldtähtsus. Arusaadavalt põhjusil jätame ära autorite nimed ning jätame välja rea momente, mille avaldamine võiks seltsimeestele kahjulikuks saada.

Esimene kiri.

„... Tallinnas kuni märtsini käis võitlus keskkomitee (s. o. ESTP keskkomitee. — R. M.) ja opositsiooni vahel just Tallinna linnakomitees, mille enamus oli opositsiooni käes, kuni see keskkomitee poolt suleti „keskkomitee otsuste ignoreerimise pärast“. Ja kuna kaitseseisukorras polevat võimalik uue linnakomitee valimine, siis tulevat kõik linnakomitee varandused viibimata anda üle keskkomiteele... Paaril linnakomitee koosolekul olevat ka Oinastele öeldud süüdistus näkku nende kaastöötamisest ja algatusest Irboska veretöös. Ka Andresen oma isiklikus kirjas keskkomiteele olevat käsitanud Irboska veretööd. Selle kirja pärast Andresen antigi parteikohtu kätte, mille otsus oli ette teada — Andreseni väljaheitmiselega lõppev. Paar

päeva enne parteikohtu otsust, kuhu kuulusid ainult kaks keskkomitee meest, kuna Andreseni poolt nimetatud kohtuliikmeid vastu ei võetud, astus Andresen ise parteist välja.

Kuigi opositsioon oli arvuliselt sama tugev kui keskkomiteegi, ta ei suutnud teha midagi juhi puudusel. Opositsioonil puudus isiklik juht, kelle ülesandeid keegi ei julgenud oma peale võtta. Kõik kartsid vastust. Andreseni peeti küll opositsiooni juhiks, aga temagi jättis Tallinna I ühingu juhatuse mehed omapead keskkomiteega kemplema. Ja kui keegi läks talt nõu küsima, siis Andresenil polnud sugugi aega. Sel põhjusel, et opositsioonil puudus programm, mida ta siis õige tahab, et ta oli kindlusetu, võiski tulla situatsioon sulgemise järele, kus 700-liikmelisest ühingust peaaegu mitte varemehidki pole järele jäänud...

Kuigi ma Sulle siin enam kirjeldanud fakteid käiku kui analüüsinud ideoloogilisi lahkuminekuid keskkomitee ja opositsiooni vahel, see siiski näitab, et Eestiski ei saa olla teist organisatsiooni, mis võiks püsida kindlana kodanluse diktatuuride valitsuste all ja ei saa olla ka teist teed proletariaadi vabastuseks kui oktoobris 1917 Vene proletariaadi poolt tarvitatud tee oli..."

Teine kiri.

.... Mul endal on neist sündinud faktidest tehtud mingi analüüsiki. Ma usun, et meil on kogu noorsotsialismi kriis, kuna see pole puutunud mitte üksi Tallinnat, vaid kogu maad. Liidu sulgemine iseendast oli surnu mahamatmine. Ja kas pole meilgi lagunemine alanud legaalsete tegevusvõimaluste esimesest piiramisest. Nii pidigi see sündima laulumänguseltsliku „massiorganisatsiooniga“. Kui Austria sotsialistlik partei seisis savist jalgel, siis meie parteil pole kunagi jalgu all olnudki. Kõige

iseloostavam on küll meie parteiühingu sulgemisega seoses olevate asjade kõik. 700 liikmega parteiühing langeb kogu oma 15-liikmelise juhatusega varemehiks kui arreteeritakse 6 tema juhtivat pead. Aga paanika oli küllalt suur... Ja kuipalju oli siis surnuid ja haavatuid? Mitukümmend aastat ootas igat meest? Kuid igamees katsus sest supist pääseda võimalikult kaugemale.

Aga „sotsialistlik massiorganisatsiooni ideaal elab!“ „Meie ei lepi kommunistlike massidest isoleeriva organisatsiooniprintsiibega!“ „Meie haarame masse!“¹ Ära riku ainult organisatsiooni distsipliini ja ära ütle, et EKP liikmeid istub praegu enam vanglas, kui ESTP-l on liikmeid üldse...

Sotsiaaldemokraatlik organisatsioon pole midagi muud kui tööliste laulu-mängu selts, kus lauldakse ja mängitakse seni, kuni seda pole keeland prefekt. Kõnelda nüüdsel ajal sotsialismi teostamisest ja sotsiaaldemokraatiast on minu arvates küll halb nali.(?)

Sa võid ju väita, et meil on ju nüüd „peaaegu“ uus partei. Aga tarvitseb tuletda ainult meelde tolle partei registreerimiskäiku, tema sünnipõhjust, tema juhtidesenist suhtumist nüüd hüljatud parteisse, ja, võib öelda, et seegi kannab ideoloogilispäri vuslikku surmamärki otsmikul. Meenutaneid ringkirjade ja sõnavõtte kõlksutusi massiparteist ja „parteiühtlusest“. On selge, et poleks olnud „marksistlikku töörahvast“, kui sel kehvikäbarikul oleks lastud sakste kõõgiesikus elada.

Neil kaalutlusil olen otsustanud enda tegevussektorit vahetada. Ei ole see otsus langenud vaid viimasel ajal. Olen mõelnud neid mõtteid juba ammu... Kirjuta enda otsus mu tegevusele, aga hästi otsekohene..."

¹ „Marksistliku tööraha“ ringkirjast.

N. Karotamm

Kas tõepoolest uus tee?

Eesti „vasemsotsid“ (või „marksistlikud sotsialistid“, nagu nad endid ise nimetavad), kes asunud ametlikust sotsiaaldemokraatiast organisatsioonilise lahkulöömise teele, uue partei asutamisele, avaldasid käesoleva aasta augustikuus koguteose, mis on eesti „vasemsotsialismi“ või „marksistliku sotsialismi“ programmiliseks toku-

mendiks. Selles koguteoses¹ määravad nad lähemalt ära oma sihid ja ülesanded, määravad ära ka oma võitluseviisid.

¹ „Uus tee“. Marksistliku teooria ja praktika koguväljaanne. — Evald Priks, kirjastus, Tallinn, 1934. 45 lk. Hind 50 senti. — Autorid: Al. Jõeäär, Karl H. Viik, Otto Bauer, Joh. Barbarus, Nigol Andresen, Erik Tuiman, Anatol Renning, Rud. Reier.

Erilise tähelepanu väärt selles koguteoses on kaks kirjatükki, mis kogu raamatukese iseloomu ära määravad, ning seega eesti „marksistliku sotsialismi“ teooria ja praktika nurgakivideks on. Need on Otto Baueri ja Anatol Renningu kirjutused.

Otto Bauer räägib fashistliku diktatuuri kukutamise ja „revolutsiooniliku diktatuuri“, „proletariaadi diktatuuri“ maksmapaneku vajadusest, kusjuures see kõik peab sündima „revolutsiooniliku vägivalda“ teel. Baueri arvates praegusel ajal „töölisklass enam ei või võidelda üksiknõuete ja üksikreformide eest“, vaid ta ülesandeks on kukutada fashistlik diktatuur, võtta oma kätte *kogu riigivõim*“ (Baueri sõrendus — N. K.). Et proletariaat relvastamata, siis võivat ta praegusel fashismi ajajärgul võita revolutsiooni ainult sõja korral (seda näitavat ka möödunud revolutsioonide kogemused üldse).

Need on peamõtted O. Baueri artiklis proletarise revolutsiooni praegusest seisukorrast ja väljavaadetest. See on muidugi kõigepealt Austria kohta öeldud. Kuna eesti „marksistlikud sotsid“ need Baueri võtted omaks võtavad, siis tuleb neid mõtteid aga ka N. Andreseni ja kompanii kohta iseloomustavateks lugeda.

Esimene asi, mis siin silma ja kõrva torkab, on kange „pahempoolitsemine“. Peaegu igal sammul aina revolutsioon ja diktatuur, revolutsioon ja diktatuur! Ja teine asi — kui pudukodanlane Bauer varem mugavalt püherdas reformismi mudalombis, kus talle reformid ja osalised nõudmised olid *kõik* (hoolimata pahempoolsest sõnakõlksutamisest), siis nüüd ei taha ta enam üldse midagi kuulda osalistest nõudmistest, — see kõik on seitsinatsest kurjast ning neetud reformism. Nüüd loobib Bauer aina revolutsioone ja diktatuure, nagu osav kloun tsirkuses palle. Aga just see ühest äärmusest teise hüppamine on väikekodanliste käremeelsete üks kõige iseloomustavamaid tunnuseid.

Kui tõsiselt Otto Bauer proletariaadi diktatuuri maksmapaneku eest tegeliku võitlemise peale mõtleb, seda näitab lähem tulevik. Meil on aga ülearugi küllalt põhjust selleks, et vägagi umbusklikult suhtuda Baueri diktatuuritamise sõnalisesse tulivärgisse. Seda enam, et see taktika, kuidas Bauer „revolutsiooniliku diktatuuri“ tahab kätte võtta, näitab, et siin mitte tõeliku revolutsiooniliku, enamliku taktikaga tegemist pole, vaid õieti avantürismiga, õnneküütmisega ja passiivsuse jutlustamisega. *Enamlik taktika* nõuab töölisklassi ja kogu töörahva hulkade mobiliseerimist ja orga-

niseerimist kapitalismi kukutamiseks, lähtudes kõigepealt osalistest nõudmistest, nende hulkade igapäistest valusatest majanduslikkudest ja poliitilistest küsimustest. Nende nõudmiste eest võideldes ja nende eest võitlemiseks luuakse töölisrahva revolutsioonilik ühine väerind töölisklassi juhtimisel. Ainult niisugune võitlus ja võitluseks loodud ühine väerind suudab, ikka enam laienedes ja süvenedes, järkjärgult võitluse kõrgemale astmele tõustes, enamliku partei juhtimisel purustada kapitalismi ning maksta panna proletariaadi diktatuuri. Praegusel ajal tähendab niisuguste osaliste nõudmiste eest võitlemise eitamine tegelikult kapitalismivastase võitluse eitamist. Ilma niisuguse *praktilise hulgalise võitluse organiseerimiseta* on igasugune jutt ühisest väerinnast, fashistliku diktatuuri kukutamisest ja proletariaadi diktatuuri maksmapanekust tühi, õõnes sõnakõlks. See viib avantürismile, õnneküütmisele poliitikas. Ja sinna viib O. Baueri seisukoht välja.

Peale kõike seda pole raske aru saada, miks Bauer revolutsiooni võitu võimalikuks peab ainult uue imperialistliku sõja tagajärjel: kui tegelikult eitatakse hulgalise võitluse organiseerimist fashismi vastu, mis jääb siis üle muud teha, kui loota sõja revolutsioniseerivate, õnnistusttoovate tagajärgede peale?! See aga tähendab poliitikas passiivsust, ootamist ja lootmist — küllap sõda toob revolutsiooni. Nii siis, õnneküütmine ja käed taskus revolutsiooni ootamine — see on O. Baueri „vasemotsialismi“ tarkuse tipp. Pealtnäha „pahempoolne“, sisult aga kapituleeriv, kodanlusele allavanduv ja võitluseraskusi kartev on see Baueri „uus tee“. See Baueri „uus tee“ viib lõppude lõpuks sinnasamasse reformistlikku laagrisse, kust ta algaski. Ja eesti „marksistlikud sotsialistid“ võtavad Baueri seisukohad omaks ilma ühegi äärmärguseta!

Iseäranis selgesti paistab see eesti „marksistliku sotsialismi“ reformistlik põhiolu, sisu, silma Anatol Renningu programmilises artiklis „Sotsialistlik töölisklassi liikumine, demokraatia, revolutsioon“.

Renning annab Sociusele (E. Joonasele, kes „Rahva Sõnas“ terve rodu sots-fashistlike kirjutusi avaldas) õige hinnangu, nimetades ta kirjutust „klassivaenlaste ja klassiäraandjate“ jutuks. Kuid kahjuks on see ka pea ainus õige mõte Renningu kirjutuses. Edasi räägib ta: Socius arvab, et sotsiaalne revolutsioon on ainult mäss, sõjariistus võimuhaaramine, ja vastab selle peale:

„Kuid iga marksismist arusaaja inimene teab, et sotsiaalne revolutsioon on midagi muud: on tootmisvahendite üleminek ühiskonna kätte.

Sõjariistus võimuhaaramine *võib* (Renningu sõrendus — N. K.) osutada selle eelduseks.

.....
Meie aga ütleme:

Demokraatliku sotsialismi mõte on rahva enamuse juhtimises võitlusele kodanlise majandussüsteemi vastu.

Pole kahtlust. Ühe majandussüsteemi asendamine teisega ei ole ühe päeva töö. Ka Nõukogude Liidus vajati Nep'i, ülemineku ajajärku.

.....
Ülemineku tee on selge: majanduse alistamine riigitahtele — ja riigivõimu alistamine töötava rahva tahtele.

.....
Sellega on vastus antud küsimusele — mis on eesti revolutsiooniline sotsialism.

See pole unistus tänavalahingutest, mis teeb meist revolutsionaäre.

Sest meie teame väga hästi, et ühe majandussüsteemi asendamine teisega on väga raske töö, mis nõuab kogu töölisklassi jõudu.

Meie teame, et võimuvallutamine poliitiliste katastroofide keerises raskendab seda ülesannet mitmekordselt.

Sest paljas võimuvallutamine ei ole veel — nagu juba öeldud — sotsiaalne revolutsioon.

.....
Mis on tõeliselt vajalik üleminekuks sotsialismile — on töötavate hulkade teadlikkus ja nende organiseeritud surve“ (lhk. 34—35).

Iga „vasemsotslik“ lause siin nõretab reformismist. Nagu lugeja näeb, räägib „marksistlik sots“ Renning siin peaaegu täpselt samasugust juttu, nagu A. Oinas või mõni teine „paremsots“ (vastandina „vasemsotsile“!).

Proletaarne revolutsioon ei ole sõjariistus võimuhaaramine. Tänavalahingud — see on unistus. Sotsialism tuleb sel teel, et enne riigivõimu vallutamist „töötava rahva“ poolt majandus allutatakse kapitalistlikule riigile. Hiljem aga allutatakse see riigivõim „töötava rahva tahtele“ (arvatavasti muidugi mitte sõjariistus jõul!). — Aga see kõik ei ole ju muud mitte midagi, kui selle kurikuulsa „rahvamajanduse elustamise kava“ kaudu faschistlikus riigis „sotsialismi“ ehitamine, mida jutlustab eesti sotsiaaldemokraatia ja millest hiljuti „Klassivõitluses“ juba juttu oli.

Ja seda sotsialismi ning faschismi sohielust sündinud värdjat pakub eesti „marksistlik sotsialism“ eesti töölistele kui tõelikku „marksismi teooriat ja praktikat“! See, millest räägib A. Renning, on kõige kulunum sotsfaschistlik, töölistevaenulik teooria ja praktika, kõige ülbem reformism. Ega's A. Jõeäär (üks „marksistlikkude sotside“ ninameestest) ja A. Renning ilmaaegu olnud ning ole tähtsamaid sõdijaid n.n. „rahvamajanduse elustamise kava“ eest. Al. Jõeäär kuulub arvatavasti selle, ainult faschistitseva, kava (mille algkuju on laenatud Belgia sotsilt De Man'ilt) autorite hulka (vaata ta esinemised selle kava üle üleriiklisel töölisvanemate konverentsil 1933. ja 1934. aastatel jm).

„Isegi“ O. Bauerist jääb „marksistlik sots“ Renning maha oma revolutsioonilikkuses... Kui O. Bauer räägib, et „revolutsiooniliku diktatuuri“ võib kätte võtta ainult „revolutsiooniliku vägivalla“ teel, siis kuulub Renning, et sõjariistus võimuhaaramine *võib* ehk mõnikord olla valmistuseabinõude ühiskonna kätte mineku eelduseks. Muidu aga läheb kõik ikka ja alati nii, nagu seda sotsid kogu aeg räägivad: kasvatada teadlikkust ja organiseeruda! Veel enam: sõjariistus võimu haaramine ja poliitilised katastroofid aina raskendavad sotsialismi tulekut. See tähendab — nende eest tuleb igati hoiduda, nende tekkimist takistada! Nii räägib „vasemsots“ Renning.

Kõik see eesti „marksistliku sotsialismi“ vastilmunud prohvetijuttus on sama kaugel tõelikust marksismist kui taevas maast. Ja selle jutluse tõelik otstarve (vastu ehk mõnegi „vasemsotsi“ isiklikku tahtmist!) on peale kõige muu ka see, et Konstantin Pätsi faschistlikult valitsuselt välja manguda pikka iga „marksistlikule sotsialismile“ Eesti faschistliku riigi seaduslikuse raamides. *Tõelik marksism* aga ütleb, et proletariaat liidus töörahva kehvade kihtidega *sõjariistus jõul* kukutab kodanluse valitsuse, purustab kodanlise riigiaparaadi, paneb maksma proletariaadi diktatuuri, võtab kurnajatelt nende valmistuseabinõud, kuulutades need ühiskondlikuks omanduseks. Kõigepealt võimuvõtmine sõjariistus jõul, tänavalahingud (mida hra Renning nii hirmsasti kardab!) ning ühes sellega siis ekspropriaatorite eksproprieerimine (kurnajate käest tasuta ära võtta see, mis nad töörahva kurnamisega on kokku kraapinud). Nii tegid Venemaa töölistes 1917. a. oktoobris Lenini juhtimisel, nii saavad tegema ka Eestimaa töölistes Eestimaa Kommunistliku partei juhti-

misel. Teist teed ei ole. See on ainus tee, ainus õige tee. See tee on praktikas järgi proovitud Nõukogude Liidus ning on annud proletariaadile ja talurahvale väga häid tagajärgi. Vene kodanlusele ja sotsidele aga tõi ta hukatust. Proletariaadi diktatuuri ajajärk, nõukogude võimu ajajärk ongi kapitalismilt kommunismile ülemineku ajajärk. „Vasemsotslik“ silmalummutaja Renning aga kujutab Nõukogude Liidus olevat tõeliku ülemineku ajajärku taskukunstiniku „osavusega“ kui oma sotsfaschistlikku „ülemineku ajajärku“, just nagu oleks Nõukogude Liiduski „valmistusevahendite üleminek“ ja „ühe majandussüsteemi asendamine teisega“ alanud n. ö. majanduse otsast, Nep'i maksmapanekuga, ja nagu oleks Nep ning ülemineku ajajärk üks ja seesama. On see meelega vassimine, või rumalus? Vististi rohkem esimene kui viimane.

Niisugune on siis see eesti „marksistliku sotsialismi“ ametlik ilme, — ühelt poolt sõnakõlksutamine, lööklaused proletariaadi diktatuurist; teiselt poolt — kõige rāpasem, halvastimaskeeritud reformism. *See tee, mida „marksistlik sotsialism“ näitab eesti töörahvale, ei ole uus tee. See on vana, tallatud sotsfaschistlik tee*, mis kohati sillutatud (et liigsuuri oportunistlikke auke siluda, auke, mis muidi ehk käijaid sellelt teelt eemale peletavad...), veidi ilustatud ja üleskohendatud, kuid mis lõppude lõpuks ikkagi välja viib sotsiaalfaschistlikku lõpujaama, kus pere-meesteks Reid ja Astid ja nende üle — Pätsid ja Laidonerid.

Muidugi, seesugune olukord ei anna tunnistust eesti sotsiaaldemokraatia heast elust ja kergest põlvest. Vastuoksa, see näitab ta raskusi, ta lagunemist proletariaadi ja kogu töörahva hulkade revolutsiooniliku liikumise hoogsa tõusu survel. „Marksistliku sotsialismi“ tekkimine on eesti sotsiaalfaschismi lagunemise saadus. Laibakihvt võib aga olla kõige hädaohlikum!..

Kuid oleks väga ekslik arvata, et „marksistlik sotsialism“ Eestis kujutab endast mingit tervikut. Ei kaugeltki mitte! Seal on inimesi (nagu Jõeäär jt.), kes kahtlemata demagoogid on ning otsekohe noota veavad „paremsotsismi“ huvides. Teised püüavad ajada mingit „paremsotsismist“ erinevat „pahempoolset“ poliitikat, kuid satuvad sellega ikka ja ikka jälle nin-

pidi „paremsotslikku“ mädamülkasse. On „vasemsotside“ või „marksistlike sotside“ seas neidki, kes ausameelselt tahavad tööliste võitlust organiseerida, kes Jõeääre-Andreseni-Renningu seisukohtadega nõus pole. On „marksistlike sotside“ mõju all revolutsioniseeruvaid töölisi, kes n. ö. ametliku sotsiaaldemokraatia mõju alt ära tulevad, kommunismi aga veel jõudnud pole, ja kellele „marksistlik sotsialism“ nagu mingiks vahejaamaks või vahepealseks arenemisastmeks on. See, mida meie Eestis praegu „marksistliku sotsialismi“ nime all tunneme, on oma inimkoosseisult väga mitmekesine (nii vaadete kui ka ühiskondliku seisukoha poolest). Need inimesed, pettunud kodanlisest korrast ja ametlikust sotsiaaldemokraatiast, otsivad uut teed, otsivad väljapääsu sellest umbkotist, kuhu neid viinud kapitalism, otsivad väljapääsu faschismi kүүnte vahelt. Oma kogemuste najal ja Eestimaa kommunistliku partei abil ning toetusel jõuab rõhuv enamus neist varem ehk hiljem kommunismi juurde välja. „Marksistliku sotsialismi“ näiliselt uus tee viib eesti töörahva (kui ta sellele teele asuks) veel suuremasse viletsusse, hädasse. „Marksistliku sotsialismi“ koosseisu kirevuses on ta lagunemise eeldused ja võimalused. Need on vaja teoks teha. Kihinemine saab seal süvenema, vahekorrad klassivõitluse teravnedes selguma. „Marksistlike sotsialistide“ ridades olevate *ausate tööliste ja nende ausate poolehoidjate ülesanne on kõigi abinõudega arendada, organiseerida töölisklassi ja teiste töörahvahulkade ühist hulgalist võitlust oma majandusliku ja poliitilise olukorra parandamise eest*, paljastades igaühte, kes seda võitlust takistab ja lõhub, kui töölisklassi ja töötava talurahva huvide äraandjat, kui faschismi käsikut, olgugi, et ta end sõnades ei tea kui kange revolutsionäärina püüab näidata.

Meil ei ole käesolevas kirjutuses võimalik puudutada suurt hulka teisi vägagi huvitavaid küsimusi, mis ühenduses selle koguteosega üles kerkivad (näit. J. Barbaruse kirjutus „Kultuur ja ebakultuur“, kus koos õigete mõtetega on palju valevaateid, mis kohati otse sõnasõnalt ERK'i meele tuletavad. Kuid eesti „vasemsotsialismi“ programmilise tokumendi majanduslike ja poliitiliste põhiseadete iseloomustamiseks jätkub juba neistki ridadest, mis siin toodud.

M. K.

Noortööliste olukorrast ja Kommunistliku Noorsooühingu ülesannetest Eestis

Resolutsioon, mille vastu võttis Kommunistliku Noorsoo-Internatsionaali täde-
saatekomitee oma jaanuaripleenumil käes-
oleval aastal, räägib noorte olukorra kohta
järgmist:

„Majanduskriisi aastatel on kapitalist-
likkudel maadel üles kasvanud mitme-
miljoniline töötu noorsoo armee. Ikka suu-
remaks kasvab niisuguse noorsoo kiht,
kes *kunagi* ega *kusagil* pole töötanud. Töö-
palga röövimine töötavalt noorsoolt on
võtnud ennekuulmata kuju. Seatakse sisse
orjalik õpipoiste süsteem. Talurahva töö-
tav noorsugu on mõisnikkude ja liiakasu-
võtjate piiramata kurnamise all. Tema
seisukord läheneb ikka enam asumaade
noorsoo seisukorrale. Ikka kindlusetumaks
muutub homme päev üliõpilasnoorsool,
haritlaskonna, aga samuti ka kriisihoo-
pide all vaeseks jääva väikekodanluse las-
tel. Kapitalistlikkude maade noorsugu on
sunnitud ägedas võitluses kaitsma oma
majanduslikke ja poliitilisi õigusi. Klassi-
vahekordade äärmise pinguloleku ja uute
revolutsioonide ning sõdade lähenemise
tingimustes kasvab noorsoo poliitiline aktiivsus, suureneb tema osa klassivõitluses.“

See on maksev kõikide kapitalistlikkude
maade, sealhulgas ka Eesti, kohta. Sajad
ja tuhanded noortööliised, kes 1924—1929.
aastatel leidsid tööd vabrikutes ja mujal,
on nüüd osalt või täiesti töötä. Nad on
lailai paisatud üle maa, otsides tööd hall-
parunite juurest või igasugustelt juhus-
likelt töödelt. Tööliste üldarvus vabrikutes
aga on kasvanud kriisiaastatel noortööliste
osa. Kapitalistil on kasulikum tarvitada
noorte tööjõudu, mis odavam. Pealegi on
noortel klassiteadvus tihtipeale vähem
kui vanadel töölistel. Sedagi võtab kapi-
talist arvesse. Kriisi ajal on kapitalistlik
ratsionaliseerimine ka Eestis tuntavalt
edasi läinud, peaaesjalikult küll tööpinevuse
suurendamise ja oleva tehnika parema
(kapitalistlikus mõttes muidugi!) ärakasut-
amise suunas. See ratsionaliseerimine on
noortööliste üldiselt niigi nõrga tervise
jõhker purustamine. Noortööline hakkab
tööle näit. hommikul kell 7 ja lõpetab töö
kell 5-45 õhtul, tihti hiljemgi. Kogu see
aeg tuleb tal teha tööd kõige suurema

pinevuse ja metsiku kiirusega, maha ar-
vatud väike lõunavaheaeg (umb. pool
tundi). Peale niisugust orjatööd püsib töö-
line õhtul veel vaevalt jalul. Kui siia
juurde arvata veel nārune näljapalk, hal-
vad toitlusetingimused, korteriolud, riie-
tus jne, siis on arusaadav, et noortöö-
lise (ja muidugi mitte üksnes noortöölise!)
tervis sellele hirmsale kurnamisele kuigi
kaua vastu panna ei suuda. Kasvavad
haigused, tõbed, surevus. Ning mis ime
siis, et Eestis rahvaarv vähenema kipub!
Eriti hirmus on naistööliste kurnamine
(aga neist on väga suur osa noori!). Nais-
tööliste arv ulatab mõnes tööstuseharus
üle poole kõigist töölistest (näit., keemia-
tööstuses—70%, tekstiiltööstuses—76,6%,
nõelatööstuses—61,9% jne). Haigekas-
sade andmete järgi moodustasid noor-
tööliised 1929. a. tööliste üldarvust 31,4%.
See arv võib tõelikult suuremgi olla.

Haigekassade ametlikud andmed ei anna
vähegi täpsemat pilti noortööliste kurna-
misest Eestis. Need andmed käivad enam
suurtööstuse kohta, kuna noorte töö tar-
vitamine, noorte kurnamine tihtilugu just
kesk- ja väikeettevõtetes iseäranis suur ja
jõhker on. Peale selle ei räägi need and-
med lastetöö tarvitamisest, laste kurna-
misest. Kuigi Eestis ametlikult on olemas
seadus, et alla 14 aasta vanuste laste
tööjõudu tööstuses ei tohi tarvitada, siis
on see seadus enamasti jäänud paberile.
Pole sugugi haruldane näha ettevõtetes
alla 14 aasta vanuseid lapsi töötamas. Noori
kurnatakse eriti laialiselt „õpilaste“ sildi
all. Õpilasele harilikult palka ei makseta,
ehk makstakse üsna vähe. Töötama sun-
nitakse ta niisama nagu täisealisedki töö-
liised. On õpilane pool aastat või rohkem
töötanud (tihti aastat paar), siis kihuta-
takse ta enamasti mingil ettekäändel mi-
nema, ning võetakse uus õpilane (mõnel
kapitalistil on niisuguseid õpilasi kümneid
ja rohkem!). Selle käsi käib samuti, nagu
eelmiselgi. On isegi tööstusealasi, kus
õpilane ise omaltpoolt õppemaksu maksab,
palgasaamisest ei maksa rääkidagi (näit.
õmblejate, kübarategijate, puuseppade
jne juures).

Pole raske ette kujutada, missugused
on niisugustes oludes töölisnoorsool ha-

riduse omandamise võimalused. Ametlikult oli Eestis seni maksev sunduslik 6-klassiline algkool (nüüd kärbitakse teda 4 aasta peale), kuid on väga palju niisuguseid töölislapsi, kel võimalik pole vaesuse ja viletsuse pärast seda kooli lõpetada. Keskkooli pääsevad väga vähesed töölislastest, ülikoolist hoopis rääkimata. Haridus on Eestis kättesaadav ainult rikkastel lastel, jõukal noorsool. Kuid mis ootab keskkooli ja ülikooli lõpetajaid Eestis, seda näitab väga selgesti järgmine lugu: „Päevaleht“ nr. 223 kirjutas tänavu suvel, et Tartus ühele kojamehe kohale kandideerinud 238 inimest. Neist olnud 10 üliõpilast ja teised suuremalt jaolt lõpetanud kutsekoolid. Tööpuudus on niivõrd suur! Viletsus niivõrd suur! Kodanlus ei suuda väikekodanliselegi noorsoole kindlustada tulevikku, rääkimata töölisnoorsoost. Neid ootab alatasa suurenev vaesus, tööpuudus. Tihtilugu leiame valge Eesti kodanlastest lehtedest sõnumeid tööliste (tihti noorte) enesetapmistest tööpuuduse, aineliste raskuste pärast.

Maal pole olukord sugugi parem, vaid veel halvemgi kui linnas. Viimaste aastate jooksul kasvab maal kiiresti noortööliste arv, kellest suurem osa kas tööta on, ehk ajuti ja juhuslikult tööd leiavad (suveti hallparunite juures, kraavitöödel, teedeehitamisel jne). Need on vaeseksjäänud keskmikkude ja kehvikute lapsed, maa poolproletaarsetest kihtidest pärit noored ning talusulased ja -teenijad. Peale selle saadab Pätsi valitsus linnadest noortöölisti sunniivisil maale hallparunite juurde ja mujale tööle. Hallparunidki kasutavad heameelega noorte tööjõudu ta odavuse pärast. Aasta-aastalt alandatakse maatööliste palka. Kriisiaastatel on teda kärbitud 50—60%. Palka maksavad hallparunid rahas tihtilugu kõigest 5—20%. Ülejäädav osa antakse natuuras (toiduainete, riide, pastalde näol, mis muidugi kaugeltki kõige paremat sorti kaup pole!). Pole olemas mingisuguseid seadusi, mis maatööliste tööpäeva piiraksid. Sulase ja taluteenija tööpäev kestab harilikult 14—18 tundi, tihti ka kuni 20 tundi! Isegi kodanline ajakirjandus on sunnitud olnud kirjutama, et eesti taluteenijatel aastas tegelikult 365 päeva tuleb tööd teha ja hea asi on kui teenijatüdruk aastas paar niisugust puhkepäeva saab, kus tal mitte midagi ei tarvitse teha. Harilikult aga on taluteenijal pühapäevitigi palju kõiksugu toimetusi, kõigepealt loomadega (aga Eesti on kõigepealt karjapidamise maal), nii et õieti ühteainuski õiget puhkepäeva aastas ei ole. Karjased

lähevad loomadega välja kell 3 hommikul. Päeval, kui loomad karjaas puhkavad, sunnitakse karjast kõiksugu muid töid tegeema, tihti põllul, koos teiste töötajatega. Ja õhtule pääseb karjane alles kell 11, kui päike juba loojas. Palgaks aga antakse harilikult — viletsat toitu, pastlad, veidi riiet ning pisut taskuraha, kui seltsimajas pidu on või laadapäev tuleb. Jääb keegi maatöölistest haigeks, siis peab ta end ise arstima oma kulul. Kui aga omal arstimisevõimalusi pole (ja enamasti on see nii), siis tuleb leppida lihtsalt lamamisega ja ootamisega, kuni terveks saad või sured. Haigusepäevade eest arvab peremees palgast nii ja nii palju maha. Nende päevade eest palka ei maksta.

Kui üldiselt võtta, siis on nii linna- kui maatööliste olukord Eestis praegu palju viletsam kui tsaariajal. See on vastuvaidlematult nii, seda on ajutiselt pidanud tunnistama sotsid, kes muidu eesti kodanlist kurnamisprogrut töölistele nii kalliks ülistavad, et selle eest elugi pidavat ohverdama!

Nõukogude Liidu noortööliste olukorra peale, et näha kui suur, põhjatu sügav on kuristik Eesti ja Nõuk. Liidu töölisnoorsoo olukorra vahel, et õieti aru saada, kui sügav ja kohutav on Eesti noortööliste hädaorg, juhime siinkohal tähelepanu. Nõukogude Liidus lapsi alla 14 a. tööle ei võeta ja neid ei saadagi vanemad tööle. Nad käivad koolis. 14—16-aastastel on tööpäev neli tundi. 16—18-aastastel 6 tundi. Noortöölisti kuni 18 aasta vanuseni ei tohi tarvitada öötöös, tervishoidlikult kahjulikkudes ettevõtetes jne. Puhkus on noortel aastas 2 nädalat kuni 1 kuu ühes täielise palga edasisaamisega. Kui noored teevad vanade töölistega ühesugust tööd, siis on neil ka palk sama suur kui vanadel. Vanaduse järgi palgavahet ei ole. Arstiabi on kõik riigikulul. Kõige paremad arstid, haiglad jne, — kõik see on noortöölistel samuti tasuta tarvitada kui täiskasvanutelgi. Haiguseaja eest makstakse keskmise palk edasi. Õppus koolides, alates algkoolist ja lõpetades ülikoolidega, on noortele (ja kõigile töötajatele) täiesti maksuta. Antakse veel abiraha, kellele seda vaja. Kutsekoolid on maksuta. Seal antakse samuti abiraha. Noortel on oma klubid, teatrid jne, jne. Hoopis rääkimata sellest, et töölisnoorsugu, kui üks osa töölisklassist, on ise oma riigis peremees. Tal on kõik poliitilised vabadused, mis proletariaadi diktatuur töölisklassile on annud. Tal on oma organisatsioonid, koosolekute, sõna- ja trüki- jne vabadus. Seda kõik on Nõukogude Liidu töölisnoor-

soole annud oktoobrirevolutsioon. Kõik need nõudmised, mille eest töölisnoorsugu Eestis ja teistel kapitalistlikudel maadel alles võitleb, on Nõukogude Liidus juba teostatud. Nõukogude Liidus ei ole tööta noortöölisi, kõigil on tööd, kõigile on kindlustatud mureta homne päev ja järjesti töutusrikkam tulevik sotsialistlikus ühiskonnas, kus ei ole kurnajaid ega kurnatuid, kus kõik inimesed on teadlikud, õnnelikud töötajad, kellele töö pole vastik ega tappev, vaid kes töötavad teades, et nad sellega iseendale ning kogu töörahvale ehitavad ilusat olevikku ja veel ilusamat tulevikku.

Kodanline kord ei suuda töölisnoorsoole anda midagi peale kurnamise, viletsuse, püüdes seda ilustada kõige odavamalt sorti ja rahvusluse kihvtiga läbiimmutatud jantide, lõbude ja rõõmukeste võõbaga. Ning sedagi õieti — näiliselt.

Selle suure viletsuse tagajärjel, milles asub eesti töölisnoorsugu, võtab töölisnoorsoo seas ikka enam maad rahulolematuse oleva kodanlise korraga. See on alles stüühiline rahulolematuse, käärimine, meelepaha. Tal pole enamasti veel sihteadlikkust ega õiget arusaamist olukorrast, viletsuste tõelikest põhjustest. Ta satub tihtigi alles eksiteele, — kas otstarbeta mürgeldamise või, mis palju halvem, vabfashistide mõju alla (juhtub sedagi!). Kuid kindel on see, et eesti töölisnoorsoo hulgas ikka visamalt, ikka julgemalt otsivad väljapääsu praegusest olukorrast. Meie näeme noortöölisi streikidest osa võtmas, kus nad väga agarad on tegutsema (tuleme meelde kas või hiljutisi Pärnu streike, kraavitöölise streike jm).

Kodanlus on teinud kõik ning teeb mis suudab, et töölisnoorsugu ja üldse kogu töörahva noorsugu oma mõju ning juhtimise all hoida. Ta tarvitab siin nii jõhkvalt survet kui ka kõiksugu ideoloogilise mõjutamise viise (kool, kirik, kirjandus, kino, sport jne). Kodanlus paneb noorsoo-organisatsioonide tegevuse peale väga suurt rõhku. Ta toetab kodanlisi noorsoo-organisatsiooni rahaliselt jne. Kodanlised tähtsamad tegelased võtavad osanende noorsoo-organisatsioonide juhtimisest. ÜENÜ eesotsas seisab terve rida pangahärrasid, kindraleid, ministreid jne. Kodanlus kirkab palju noorsoo-organisatsioonide „erapooletusest“, kuid „erapooletuse“ sildi all aetakse neis organisatsioonides kõige ägedamat kodanlist poliitikat. Seda poliitikat ajavad seal ministrid, koolide direktorid, kaitseliidu kaptenid jne. Töörahva noorsoo pimestamiseks räägitakse kõrgetest ideaalidest, isamaa-armastusest ja muust

kodanlisest prahist ning kihvtist. Kodanlised noorsoo-organisatsioonid (eriti Noortemeeste ja -naiste kristlik ühing) korraldavad igasuguseid kursuseid noortele, õpetades neile kõiksugu vägagi praktilisi ning tarvilikke teadmisi. Seda tehakse selleks, et noorsugu oma poole tõmmata ning ühes praktilise õppesega temasse kodanlist märki pumbata. Nii suguseid kodanlisi noorsoo-organisatsioone on palju, — Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendis (ÜENÜ), skaudid, girlid, noorsepad, noorkotkad, hundipojad, hellakesed, maanoorte organisatsioonid, kristlikud noorsoo ühinged jne. Kõik nad tegutsevad agarasti, kõigil neil on suured kapitalid kasutada, on laialine organisatsioonide, instruktoreite jne võrk. Suure õhinaga militariseeritakse noorsugu, kasvatatakse teda sõjavaimus, sõjaks Nõukogude Liidu vastu. Kõigis alg-, kesk- ja kutsekoolides on sõjaline õppus sisse seatud, suveti käiakse laagris jne. Igateviisi pumbatakse noorsoosse fashismi ja marurahvusluse märki.

Kogu see olukord seab Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu ette iseäranis suured ülesanded. KNITK pleenum k. a. ütles: „Kommunistlik Noorsooühing on partei lähem abimees ja tema mõju edasikandja laialistesse töölisnoorsoo hulka-desse. Komnoorsooühingu peaülesanne on koondada noorsoo hulki kompartei ümber ja neid kasvatada usalduses tema vastu, proletariaadi diktatuuri eest, sotsialismi eest võitlemise vaimus.“ Et neid suuri ülesandeid täita, selleks peab EKNÜ kõigepealt otsustavalt kõvendama ja laiendama oma organisatsiooni. Sellest tuleb peale hakata. Kõigepealt peab saama teostatud nõue: *iga parteirakukese juurde luua komnoorsooühingu rakuke*. Peatähelepanu tuleb juhtida tähtsamatele tööstuseharudele ja transpordile, ning seal kõige suurematele ning tähtsamatele vabrikutele ja ettevõtetele. Seal tuleb kõigepealt luua komnoorsooühingu rakukesi. Maal tuleb nende organiseerimist alata kraavi-, tee-, turba-, metsatöölise seas. Iseäranis suurt tähelepanu tuleb juhtida komnoorsoo-organisatsioonide loomisele ja kõvendamisele sõjaväeosades. Sellest tuleb peale hakata. Seda tööd peab EKP kõige energilisemalt juhtima, ta peab kõige suuremal määral toetama komnoori nende töös. Iseäranis tähtis on see praegusel silmapilgul.

Arusaadav, et see EKNÜ organisatsioonide laiendamine ja kõvendamine on võimalik ainult siis ja sel teel, kui EKNÜ, iga komnoor, kõige agaramalt ja energilisemalt osa võtab töölisnoorsoohulka-

kogu tööliklassi igapäistest võitlustest tema majanduslikkude ja poliitiliste nõudmistest eest, kui ta töölisnoorsoo võitlustes endale tööpoollest juhtiva seisukoha kätte võidab. EKNÜ, komnoored, peavad olema igalpool, kus on töölisnoori ja töörahva noorsugu üldse, olgu see töökohtades, linnas ja maal, olgu see koolides ja igasugustes kodanlikes ja muudes põrandapealsetes organisatsioonides jm. Igalpool neis kohtades peavad komnoored tööd tegema, igalpool peavad nemad olema kõige julgemad ja agaramad võitlejad töörahva huvide eest, peavad olema võitlejate eesrinnas. Nimelt hulgalist võitlust organiseerida, olla hulkade seas, nendega lahutamata seotud, teha agarat revolutsioonilikke tööd — see peab olema iga komnoore ülem käsusõna. Passiivsus ja norutamine on kasuks vaid meie vaenlastele.

Komnoored peavad töölisnoorsoo hulkadele selgesti ja arusaadavalt näitama, kus nende viletsuste põhjused on. Nad peavad näitama, et nende viletsuste põhjuseks on kapitalistlik kord, mis valitseb Eestis, on fashistlik diktatuur, mis maksma pandud sotside juhtide õnnistusel ning kaasabil. Seda kõike tuleb näidata eestkätt oma vabriku, linna, küla kogemuste najal, selle najal, mis kõige lähemalt puudutab neid noori, kelle seas töötatakse. Seejuures peab neid kohalikke ja pisikesigi asju siduma üldiste, suurte küsimustega, tööliklassi üldise kurnamise ja üldiste suurte ülesannetega.

EKNÜ peab töölisnoorsoole ja kogu töörahva noorsoole Nõukogude Liidu kogemuste najal selgitama ja näitama, mis toob proletaarne revolutsioon ja nõukogude võim eesti töötavale noorsoole. Mõned peapunktid sellest, mis ta toob, on ülevalpool üles loetud, kus jutt oli töölisnoorsoo olukorrast Nõukogude Liidus.

Võitlus fashismi vastu, sõjahädaohu vastu, Nõukogude Liidu kaitsmise eest — need on juhtsõnad, mille alusel komnoored peavad looma ühise väerinna sotsialistlikkude noortöölistega ja kogu töölisnoorsooga. Ainult praktilikus võitluses, kus töölisnoored parteilikkuse peale vaatamata õlg õla kõrval võitlevad oma ühise vaenlase — kodanluse — vastu, ainult niisuguses võitluses luuakse ühine väe-

rind. Komnoorte poolt ei tohi olla kõige vähemutki kõõrdivahtimist, üleolevalt vaatamist sotsiaaldemokraatlikkude ja parteitute noortööliste peale. Tarvis on luua ja kõvendada vastastiku seltsimehelikkuse õhkkonda. Sedagi saab kõige paremini teha võitluste käigus. Komnoored on alati valmis ja peavad olema valmis võitlema üheskoos igauhega, kes ausalt ning ennatsalgavalt tahab võidelda ja võitleb tööliklassi, kogu töörahva huvide eest.

EKNÜ praegused liikmed, ning uued juurdetulijad, kogu töölisnoorsugu peab praegusel ajajärgul iseäranis suure hoolega tundma õppima eesti töölisnoorsoo võitluse kogemusi minevikus (ajajärgul enne 1. detsembri sõjariistus ülestõusu). EKNÜ-l on sellest ajast olemas hiilgavaid kogemusi nii oma ridade organiseerimise kui ka töölisnoorsoo võitluse organiseerimise alalt (põrandaaluse ja põrandapealse töö sidumine, töö põrandapealsetes organisatsioonides; n. n. „ülevõtmised“, linna noortööliste abi maatöörahva noorsoo võitluse organiseerimisel, ajakirjanduse väljaandmisel jne, jne). Nende kogemuste tundmaõppimine meie praeguste noorte kaadrite poolt on iseäranis tähtis. Ja seda tuleb teha. Samuti tuleb otsustavalt suurendada ka lihtsat poliithariduslikku tööd, — iga komnoor peab tundma õppima marksismi-leninismi põhiseadeid, peab tundma kommunistliku strateegia ja taktika põhimõtteid ning oskama neid kasutada praktilikus võitluses.

Need on mõned tähtsamad ülesanded, millest tuleb agaralt kinni hakata EKNÜ töö otsustaval kõvendamisel ja süvendamisel.

Revolutsioonilik liikumine areneb tõusujoones. Sündmused arenevad ruttu. EKNÜ jääb praegu revolutsiooniliku liikumise tõusust väga tugevasti maha. Ta peab kõige lähemal ajal tõsise pöörde oma töös läbi viima, jõudma sündmuste arengule järgi ning asuma töölisnoorsoo revolutsiooniliku võitluse etteotsa, seda tegelikult juhtima. Ainult EKNÜ suudab Kommunistliku Noorsoo-Internatsionaali juhtimisel ja EKP juhtimisel eesti töölisnoorsoole teed näidata väljapääsuks ta praegusest ennenägematust viletsusest. See tee on — revolutsiooniliku võitluse tee Nõukogude Liidu eeskujul.

H. P.

Millest Eesti „avalik hääl“ kõneleb...

Teravalt kõrvulõikavaid helisid kajas Eesti ajakirjandusest ühe pealtnäha väikseulatu-sega sündmuse puhul: 15. augustil sõitis Eestist kunstnik (kujuraiuja) Jaan Koort Nõukogude Liitu, kus ta haridusekomis-sariaadis kunstilise nõuandjana ja peenke-ramika tehase direktorina tööle astub. Leping olevat kaheks aastaks tehtud. Eesti ajakirjandus lööb selle üle hädakella, mil-lest iseäralise teravusega valusat arvustust kuuleb Eestis valitseva olukorra kohta.

„Eesti rahvas, mis oled sa teinud!“ — hüüab „Päevaleht“. —

Ja „Vaba Maa“ nõuab juhtkirjas koguni, et terve kultuurkapital tulevat ümberkor-raldusele võtta, sest „Koorti lugu ei tohi korduda“.

„Sellest on vaevalt mõni aasta, kui üks välisaja-kirjanik Eestit kirjeldades ühe tähtsama vaatamis-väärsusena jutustas kujur J. Koortist ja tema atel-jeest. Nüüd oleme niikaugele, et kujur, kes Eesti nimele au teeb, on sunnitud Venemaale välja rän-dama, sest et tal kodus ei jatku tööd ega leiba.“ Leht süüdistab selles otsekohe ka sihtkapitalide kultuurpoliitikat. „Mis ime siis, et see kultuurpo-liitika juba sarnaste õiteni on ulatanud, millest lähemalseisjad asjatundjad vahel ainult sosinal julge-vad rääkida? Lugu Koortiga on ainult üks sümptoom paljude omasarnaste hulgast.“

„Koort omab ülma tunnustuse, mida meie kunst-nik saavutanud: tema töid on ostetud Pariisi muu-seumidesse. Alles möödunud kevadel ta kutsuti ainuüksinda esinema Soome kunstnäitusele. Teda hinnatakse kõrgelt Riias jne. — J. Koorti töö ja vaev oli aga asjata — Eestis ei leitud talle kohta... Ei töötellimisi, oste ega toetusi viimastel aastatel. Siis ta loobus puhaskunstist, asus põletama keraamikat. Kuid kordus sama lugu. Siis ta kandideeris kooli-õpetaja kohale. Asjatult...“

Peaks arvama, et „rahval“, kes nii hooli-matu ja tähelepanematu oli oma kunstniku vastu, et talle mitte ülespidamistki ei või-maldanud, mingit erilist südamevalu ei tar-vitseks tunda, kui see kunstnik oma „isa-maa“ tolmujalgelt raputab ja võõrsile rän-dab, kus tema võimisi, tema kunsti pare-mini hinnatakse, kus temale võimalusi luuakse — nagu Koortil siin — isegi suu-remaid uurimisi kunstiküsimuste alal (eks-peditsoonid jm) toime panna, millel rah-vusvahelise ulatusega tähtsus on. Nagu uurimisteedkonnad Turkestaani ja Mongoo-liasse idamaa keraamikakunsti saladuste selgitamiseks.

Võib olla, poleks suurt kisa tehtudki, kui Koorti kutsuja mitte — Nõukogude valitsus poleks olnud. Nüüd aga hädal-dab „Vaba Maa“:

„Kas ei vääri meie üldsuse tähelepanu Venemaa shest: ära kutsuda meilt meie andekamaid kunst-i-päid enda rüppe, kuna neid siin ähvardavat nälg — on andmeid, et sama ärakutusumissetepanek olevat järgnemas paarile teisele meie andele?“

Ja, eesti kodanlusel ei ole ju kahju Koortist, kuid pöörane on see, et ta Nõu-kogude Liitu siirdub. Ja mitte ainult sel-lepärast, et Koort nüüd oma võimeid Nõu-kogude riigi heaks ja ülesannetel kasutama hakkab. „Koorti lugu“ on rusikahoobiks kogu eesti „üldsusele“, eestkätt eesti aja-kirjandusele, kes poolteist aastakümnet, vihavaht suu ääres, on lõuanud, et Nõuko-gude maa barbaarsuse pesa olevat, et Nõu-kogude valitsus terve ilma kultuuri hävi-tada ähvardavat jne. Eesti kodanlus kuu-lutas ju enda rahvusvaheliseks teenuseks, et tema kaitsevalliks olevat selle metsikuse vastu, mis Nõukogude maalt Lääne-Euroo-passe püüdvat tungida! Ja nüüd korraga seesugune skandaal: see metsik ja bar-baarne töölisteriik kutsub kõige paremad Eestigi kunstnikud oma teenistusse, üle-ilmse proletaarise kunsti teenistusse — Ees-tist ära, sellelt maalt, kes maailma pidi nõukogude barbaarsuse vastu kaitsma, kuid kes oma kunstnikud nälga jätab! See ei ole skandaal ainult Eestile, see on rah-vusvaheline skandaal, ja kelle pihta selle skandaali piksenooled sadavad, on — Eesti, on eesti kodanlus, on eestkätt samane Eesti „avalik hääl“ — ta ajakirjandus, kaugemas ulatuses aga kogu kapitalistlik ilm oma kunstihävitava poliitikaga. „Koorti lugu“ on kõige elavamaks näiteks kahe ilma va-hest ka kunsti ja üldse kultuuri alal. Ja see paneb eesti ajakirjanduse huluma...

* * *

Väike kõrvalmärke „Koorti loo“ juurde. — „Vabas Maas“ laseb A. H. T(amsaare) kohvikus kahte „kultuuriliste kalduvustega kodanikku“ jutleda:

A: Olete ehk kuulnud, Jaan Koort sõitvat Vene-maale?

B: ... Sõitku Koort pealegi, me saime Koidula tütre asemele...

A: ... Nii et Eestis on rõõmu laialt?

Tõesti, väga... kohane vahetus Eestile: ainsa silmapaistva ja rahvusvahelise kuul-susega kunstniku asemele — vanapreili

Anna Michelson, kes oma ligi 60-aastasel elueal iialgi huvi pole tunnud selle vastu, mis tema ema Eestis kuulsaks rahvusluuletajaks tegi; kes iialgi pole mõelnudki seda keelt tundma õppida, milles tema ema enast rahvuskuulsuseks tõstis; kes otse demonstratiivselt ennast Eesti vastu põlastavalt on näidanud, — selle rahvusmuuseumi arhivaali, kes Eestit ainult sellepoolest huvitab, et ta... „oma ema tütar“ on, — selle võtab eesti kodanlus hõisates vastu, muretseb talle toetusi, vastuvõtteid, suvepuhkuse kuurordis jne, jms, samal ajal kui Koort sõidab oma kunsti Nõukogude Liidu kasutama.

See vaid kriipsutab alla, millised eesti kodanluse „kunsti“ huvid on.

* * *

Selle vastu näivad tunduvalt kerkivat *kiriklikud* huvid, mille ümber eriti elevust tõstab uue luteriusu piiskopi valimine ja ametisse õnnistamine. Ajakirjandus toob ette juba pikki kirjeldusi neist pidustusist, millest kolm peapiiskoppi ja terve rida piiskoppe, praosteid jm välismaadeltki osa võtma kutsutud. Iseäranis torkab selles kirikureklaamis silma püü kirikut riigiga siduda. Piiskopi pühitsemise päeval ehitakse, näiteks, majasid riigilippudega. Veel enam:

„Palutakse pühitsemise päeval linnas võimalikul välja panna ka nende riikide lipud, millega valimilised esindajad piiskopi pühitsemisest osa võtavad. Vastavate lippudega dekoreeritakse ka Toomkiriku ning konsistooriumi maja...“

Seega päris riiklik-poliitiline ilme! See muidugi ei ole juhus.

„Kohe peale 12. märtsi lasti mõnest meie kiriku ringkonnast lendu hüüdsõna: „Nüüd on soodne moment kirikuseaduse muutmiseks dekreediga!“ Rünak selles suunas on kestnud seni vahetpidamata, ja, nagu näha, teatavate tulemustega...“ („Vaba Maa“).

Need „tulemused“ seisavad uues kirikuseaduse projektis, mis kohtuministeeriumis on vaheajal välja töötatud ja mis tegelikult ka kiriku täielikku faschiseerimist kavatses. Piiskopile tahetakse kirikus samasugune piiramatu õigus anda, kui seda riigivanemast presidendil poliitikaelus on. Kohalikud kirikuülemad *nimetaks* (seni valiti) piiskop. Kogudused *sunnitakse* üldkiriku liikmeks astuma. *Kirikumaksude* sissenõudmist tahetakse lihtsustatud kohtukorras teha jms. Viimane punkt on iseäranis tähtis, sest maksumaksjate koguduse-

liikmete arv on uskumatuseni kokku kiuvanud. „Vaba kirik“ kirjutab:

„Aruande järele on möödunud aastal olnud üldkirikul 167 koguduse kohta 161 456 liikmemaksu maksjat... Alles möödunud talvel ütles üks tuntu- maid üldkiriku tegelasi: Meie luteri kiriku selja taga on umbes 80% tervest Eesti rahvast, sellepärast on meil täieline õigus nõuda politsei abi kirikumaksude sissenõudmisel ja muid eesõigusi. Kuid... 161 000 pole ometi 80% Eesti rahvast. Veel enam... väga suur protsent nendest maksumaksjatest on omad maksud hädaga sunnitud olnud maksma sünni, abielu- ja surmajuhtudel... Kui need juhud maha arvata, kui palju jääb siis neid tõsisid liikmeid järele.“

Jaa, karjatallekesed valguvad laiali, ega lase endid enam endiselt pügada. Ka see rahva hullutamise mürk kaotab oma mõju. Sellepärast siis ühest küljest demagoogiline kiltade-kõlladi piiskopi pühitsemisega, teisest küljest — politsei kantsik, kes inimesi kui mitte usklikuks tampida ei jaksa, siis neilt faschistliku kirikudiktatuuri korras vähemalt maksud pappidele halastamata välja klopib.

* * *

Kuna ajakirjandus Pätsi faschistlikku diktatuurivalitsust selleks pühajuriks ülistab, kes isamaaliku Eesti saksa parunite ja vabside hitlerismi lõugade vahelt päästnud, kergitab „Postimees“ pisut katet Eesti isamaalsuse tõelikkuselt ja näitab, mäherdune vägev portsjon sakslust, ehk õigemini kadaklust, kiidetud eesti rahvusluse sildi all pesitseb.

„Kes kõik ei pea vajalikuks igapäevases elus saksa keelt tarvitada! Poesellist kantselile „lauaülemani“, pisikesest ametnikust Tallinna suurärimehena. Need ei tunne endid muidu nähtavasti *vääriliste* suvitajatena kui ei porsu saksa keelt. Nad... väanavad vaest „maakeelt“ ja on külarahva meelest „saksad“. Kaupmeestena, agentidena, arstidena, advokaatidena ja koguni *riigiametnikkudena* elavad nad eesti rahva turjal, aga eesti rahva keelt nad naljalt suhu ei võta.

Tallinna-Rannamõisa liini omnibuses peaaegu kõiki sõitjaid „blattdeutsch“ kõnelemas kuuldes kargad südametälega kas või aknast välja. Veel enam hinge täidab aga, kui Tiskres Eesti kaitseväge madruse vormis noormees sust mööda marsib kange „Heimatland“ lauluga ja oma ülalpidamisele krooni pähe paneb“ „Heil, Hitler!“ hüüdega mööduvale „Königsberg“ (saksa sõjalaeva — H. P.) ohvitseri autole!

Tallinna kadakas võib koguni pead tõsta. Tallinna keskkoolides on saksa keel esimese võõrkeelena peremehe seisukorda pääsenud...“

Nii, nii. See kuulsakspõristatud isamaalus ja rahvuslus on küll vaevalt rohkem kui täispuhutud ja kirjuks — sini-must-valgeks — võõbatud seapõis, seespidi

täis vänget hitlerismilehku. Sobib sellisena vägagi hr. Pätsi faschistliku „puht-eesi“ diktatuuri lipukujuks.

* * *

Seesuguse „isamaalsuse“ juures ei ole siis ime, et „Eesti päevad“, mis selleks toime pandi, et kõiksugu turutrummitamisega, tingel-tangelitega ja karnevalidega eesti kaupadele reklaami teha ja ostjaid juurde tõmmata, — õige jahedalt möödusid. Need „päevad“ avati Tartu näitusel, millest 70 tuhat inimest käinud osa võtmas. Seega — rahvast küll ja küll. Aga —

„Näituse kõigekülgsed edu ja õnnestamist ei olnud märgata „Eesti päevade“ juures. See Tartu algatus, mis esimese hooga läbi läi, on nüüd nähtavasti tardumispunkti jõudnud“ („Postimees“).

„Mis puutub vaateakende dekoreerimisse, siis pole sel alal kaugeltki enam seda elevust, milline valitses Tartus esimeste „Eesti päevade“ puhul“ („Kaja“).

Isamaalsus aurab vägisi käest ära.

* * *

Häda ajavat härja kaevu ja nälg mehe vargile, ütleb vanarahvas. Eesti ajakirjandus aga satub seesuguses kimbatuses võltskaardimängija kõige närusematele kelmusetele. Kuna kommunistide alaliselt kasvav põrandaalne tegevus järjesti laiemalt maad võtab ka „põranda peal“, ja kodanluse sotsiaalse peatõe, sotsiaaljuudaste, mõju

tööliste hulgas silmanähtavalt halvab, siis ruttab kodanline ajakirjandus oma kelmustükkidega sotsfaschistidele appi — kommuniste mustama. Teades, et töörahvas faschiste ei salli, pasundavad ajalehed, et vabsfaschistid ja — kommunistid olevat koos töötanud! „Postimees“ seletab „targa“ näoga:

„Kommunistlik põrandaalne tegevus seisis tol ajal (vabside „õitse“ ajal — H. P.) täiesti soigus, sest neil oli avanenud võimalus kaasa lüüa päris seaduslikus põrandapealse organisatsioonis.“

Ja siis toetatakse sotsfaschistide „Rahva Sõna“ seisukohta, et sõjaseadust pikendatakse, sest selle kaotamisel võivad sotside valijad pahemale poole minna.

„Vaba Maa“, kes juba Austria hitlerlaste mässu puhul suu punni võttis ja pahvatas: Natsid ja kommunistid koos mässu teemas! — toob Helsingi faschistliku lehe järgi koguni pika arutuse „faschismi sugulusest kommunismiga“:

„... võib tõendada, et kommunism ja faschism seisavad põhimõtete poolest üksteise lähedal, kuigi nad võistlevate vooludena on üksteise vastu võitluses seisundis“.

Justament nagu korstnapühkija, kes katuselt alla ronides märkab all seinalupajajat ja hüüab sellele: No küll oled aga *sina* — *must*!! Olgugi, et sa üleni valge oled.

Mis faschistlikku korstnapühkijat „Vaba Maa“ toimetusest muidugi karvavõrdki valgemaks ei tee. Nagu sulgi jääb suliks, kuigi ta teisi süüdistab.

Põllumajandus teisel viisaastakul

Teisel viisaastakul seisavad põllumajanduse ees erandlikult tähtsad ülesanded, nagu neid sm. Stalin, Molotov, Kuibõšev oma aruannetes ja partei XVII kongressi otsused kõige suurema täiusega vormuleerisid.

Klassideta sotsialistliku ühiskonna ehitamine, kapitalistlike oolluste ja üldse klasside likvideerimine, riigi kogu rahvamajanduse ümberehitamise lõpuleviimine, linna ja maa töörahvahulkade ainelise ja kultuurilise taseme kiirem tõus, otsustavate tingimuste loomine selleks, et vastaspoolsust linna ja küla vahel lõpulikult kaotada — kõik see seab põllumajanduse ette uued nõudmised, nõuab temalt niisuguste tempodega kasvamist, mis peavad põllumajandusliku valmistuse alal kogu rahvamajanduse tarvete täielikku ja taktusteta rahuldamist kindlustama.

Põllumajanduse sotsialistlik ümberkorraldus

Põllumajanduse sotsialistlik ümberkorraldus ja rasketööstuse võimas arenemine, mis põhiste põllutööprotsesside mehaniseerimist kindlustab, loovad kõik vajalikud tingimused seesugusteks tempodeks põllumajanduse kasvus ja arengus, mille tagajärjel tema mahajäämine tööstusest lõpulikult kaotatakse ja kolhoosnikkude aineiline selsukord kuni jõukuse tasemeni tõstetakse.

Teise viisaastaku lõpuks muutub põllumajandus oma rõhuvas osas kolhooside ja sovhooside suurvalmistuseks. Kolhoosnikkude isiklikuks tarvitamiseks, kuid kolhoosliku vormi otsekohe mõju alla, jäävad ainult kodune majapidamine, piima ja puduloomad.

Põllutöö täieliku sotsialistliku ümberkorralduse, klasside kaotamise ja põllumajanduse tehnika kõrge taseme alusel, põllumajandusliku valmistuse tähtsamate protsesside mehaniseerimise lõpuleviimise alusel kasvab põllumajanduslik toodang esimese viisaastaku lõpuga võrreldes kahekordseks.

Kehvikute ja keskmikkude majapidamiste kollektiviseerimise lõpuleviimine viisaastaku teisel poolel kõigis Liidu raioonides toob teise viisaastaku tähtsamate ülesannetena esile kolhoosi organisatsioonilise ja majandusliku edasikindlustamise, kapitalismi jäänuste kaotamise kolhoosnikkude majandusest ja teadvusest, ja kolhoosi töö ning kolhooside põllumajandusliku valmistuse kõrge omaduse kindlustamise tema põhivormis — põllumajanduslikus artellis. Need kolhoosiliikumise ülesanded teostatakse masina- ja traktorijaamade arenemise alusel ja sellega, et kõik Liidu kolhoosid nende jaamade tegevuskonda tõmmatakse. Mtj-de võrk moodustab teise viisaastaku lõpuks 6 tuh. ühikut, kuna traktorite jõukogu põllumajanduses 8200 tuhande mehaanilise hobusejõuni tõuseb. Kolhooside põllumajanduse mehaniseerimist põhimiselt lõpule viies muundavad mtj-d kolhooside töö tööstusliku töö erikujuks.

Esimesel viisaastakul andsid mtj-d kolhoosidele uuema masinatehnika; said kolhooside töö viljakuse tõusu ja valmistuse laienduse aluseks. Teisel viisaastakul kasvab mtj-de osa tuntavalt suuremaks, sest mtj-d muutuvad kolhoosliku valmistuse otsekohesteks organiseerijateks ja juhtijateks, etendades tähtsamat osa kolhoosnikkude sotsialistlikus ümberkasvatases nüüdisaegse masinatehnika alusel.

Kolhooside põllumajanduslikku suurvalmistust kindlustades ja teda võimsa masinatehnika alusele seades, kolhoosipõldudele laialisel ulatusel mehaniseeritud suurmajapidamise teaduslikku põllutehnikat istutades teevad mtj-d kolhoosliku korra lõpulikult kindlaks ja tõstavad kolhooside valmistuse ennenägematule kõrgusele.

Teise viisaastaku esimese aasta edusamud kolhooside enamlikuks muutmisel ja neile mtj-de poliitosakondade kaudu antud abi on kolhooside töö omaduse tõstmises otsustava ja püsiva murrangu läbi viinud. Kolhoosnikkude isikliku huvi õhutamise kolhoosi valmistuse tulemuste vastu tõttas normeerimise teel, üleminek kontrahisüsteemilt kohuslikule teravilja ja karjanduse saaduste andmisele — see kõik tõs-

tis määratult kolhoosnikkude valmistuslikku aktiivsust.

Sm. Stalini ülesseatud ülesanne — kõik kolhoosnikud lähematel aastatel jõukateks teha — kutsus kolhoosnikkude enamiku hulgas ennenägematu töötahte esile. Kolhoosnikkude jõuka ja kultuurse elu välja-vaade tõstis kolhoosi töö omaduse kõrgemale tasemele. See asjaolu kindlustas 1933. a. suure viljasaagi kolhoosi põldudel teravilja ja puuvilla alal, reas raioonides aga ka teiste põhiste tehniliste kultuuride alal.

Mtj-de poliitosakonnad, kes kolhoosnikkude poliitilise kasvatus ja sotsialistliku töödistsipliini kindlustamise organisatsioonilise juhtimise alal kolhoosides oma osa täidavad, aitavad kolhoosnikkudel kapitalistlikke ja väikeomaniku harjumusi ja vanu kombeid kõige lühema ajaga maha raputada. Teisel viisaastakul asub sotsialistlik töösse suhtumine kolhoosides kindlale jalale ja muudab kolhoosnikud aktiivseteks ning teadlikkudeks sotsialistliku ühiskonna ehitajateks.

Teisel viisaastakul tõuseb kõike süsteeme *sovhooside* osa ja tähtsus. Sovhoosides valmistuse alal seadis XVII parteikongress ülesandeks — muuta sovhoosid „põhimisteks põllumajanduslikkudeks ettevõteteks visa tööga masinatega suurmajapidamise tehnika omastamise alal, õigete külvikordade tarvituselevõtmisega ja seemneasjanduse organiseerimisega, loomafüüsi parandamisega, toodangu omaduse tõstmisega ja riigile vilja, peetide, puuvilla, liha, piima, või, nahkade ja villa andmise suurendamisega ja kogu valmistuse organiseerimise otsustava parandamisega, liig suurte sovhooside väiksemateks jaotamisega, üleareuse spetsialiseerumise kaotamisega jne“ (XVII parteikongressi resolutsioon).

Kõik nende käes olevad maafondid täielikult kasutusele võttes ja kõige täiuslikumat ning mehaniseeritud, teaduslikule alusele seatud põllumajandusliku valmistuse tüüpi luues saavad sovhoosid teise viisaastaku lõpus sotsialistliku suurpõllupidamise eeskujuna andjateks, kõrgeväärtusliku, puhtasordilise seemne- ja tõumaterjali põhimisteks levitajateks.

Põllutõõsovhooside juhtiv osa põllumajanduses toetub nende mehaniseerivuse kõrgele tasemele ja seemneparanduse saavutustele; see võimaldab lühikese ajaga määratu puhtasordilise seemnematerjali lähtefondi luua, mis teise viisaastaku lõpuks põhimiste teraviljakultuuride ja tähtsamate tehniliste kultuuride sordivahetuse

kindlustab. Sovhooside rahvakomissariaadi loomakasvatuse-sovhoosid, kelle kätte tõukarja põhimine osa on koondatud, võimaldavad hulgalise ristsugutuse teel kogu loomakasvatuses tõuparandust läbi viia, näidates omaenda kogemustega eeskujuna, kuidas teaduslikku zootehnikat tarvitada ja loomakasvatuse omaduse näitajaid tõsta (piimaanni suurendamine, rasvaolluste protsendi tõstmine piimas, tapaloomade kaalu suurendamine, villa omaduse parandamine jne). Sellega ühtlasi juhivad sovhoosid ja mtj-d võitlust oskuslikkude kaadrite kasvatamise eest põllumajanduses kolhoosnikkude hulgas, kes traktoritel ja keerulikkudel põllutõõmasinatel töötamiseks on välja õpetatud.

Põllumajanduse tehniline ümberkorraldus

Nagu kõigis rahvamajanduse harudes, nii kindlustatakse ka põllumajanduses teise viisaastaku lõpuks põhimine majanduslik ülesanne — sovhooside ja kolhooside tehnilise ümberkorralduse lõpuleviimine.

Kiiresti arenev sotsialistlik rasketööstus kindlustab põllumajandusele traktorite- ja autodehulga hiiglasliku ja määratult arvulise uue aja keerulikke põllutõõmasinaid. Traktorite kasv põllumajanduses viisaastaku jooksul võimaldab traktoritepargi viisaastaku lõpuks suurendada kuni 8200 tuh. hobusejõuni, seejuures 1937. aasta kevadise külvitöö ajaks kuni 7200 tuh. h.-j., kombainidepargi aga kuni 100 tuhandeni. Autode arv sovhoosides ja mtj-des suureneb viisaastaku jooksul 170 tuh. uue masina võrd. Tööstus annab põllumajandusele viisaastaku jooksul põllumajanduslikku inventaari vajaliku tagavaraosade komplektiga 2700 mln. rubla eest.

Põllumajandusliku valmistuse protsesside mehaniseerimise ulatuse poolest tõuseb NSV Liit teisel viisaastakul kõige esimesele kohale maailmas, kusjuures põllumajanduse mehaniseerimise kõrge tase ei tule mitte ainult sel teel, et traktorite ja masinate arvu määratult suurendatakse, vaid ka nende parema ja viljakama ärakasutamise teel. Seda näitab iseäranis värvikalt järgnev võrdlus, kui vaadata plaani järgi kavandatavat traktorite kasutamist NSV Liidus 1937. a. ja Am. Ühendriikide traktoripargi tegelikku tööd 1930. a. NSV Liidu traktoripark moodustab 1937. a. kõigest 74,6% Ühendriikide pargist 1930. a., kuid töö, mis ta ära teeb, on viis korda suurem.

Rahalised mahutused sotsialistliku põllumajanduse põhifondidesse, kolhooside mahutused kaasa arvates, tõusid teisel viisaastakul 21,9 mlrd rublani 10,8 mlrd rubla¹ asemel esimesel viisaastakul. See kõrgendab inventari hulka igal külvihektaaril poolteist korda. Põllumajanduse inventari väärtus ühe külvihektaari kohta kasvab 31,5 rublast 45,4 rublani.

Ühes sellega suureneb elektrienergia tarvitamine põllumajanduses, peaaesjalikult karjanduse alal, põllumajanduse paigalises tööprotsessides (viljaõeksmine jne). Põllumajanduse tööprotsesside teenistuses olevate elektriseadiste võimsus suureneb viisaastaku kestel kümme korda.

Põllumajanduse mehaniseerimistaset teise viisaastaku lõpul iseloomustavad järgmised andmed:

(Protsentides kogu külvipinna kohta)

	1928.a.	1937.a.
Künd suvivilja alla:		
adraga	9,8	—
hobusesahaga	89,2	20
traktorisahaga	1,0	80
Suviviljade külv:		
käsitsi	74,4	—
hobusekülvikuga	25,4	45
traktorikülvikuga	0,2	55
Teraviljade koristamine:		
sirbi ja vikatiga	44,4	—
hobusemasinatega	55,4	40
traktorimasinatega	0,2	60
seal hulgas kombainidega	—	30
Teraviljade peksmine:		
koodiga ja käsitsi	40,7	—
hobusejõul	58,0	15
mehaaniliste masinate jõul	1,3	85

Ader, sirp, vikat, koot — need talumajapidamise ja raske orjatöö sümbolid — kaovad 1937. aastaks külla tööriistade hulgast jäädavalt.

Traktorisahkadega hakatakse harima kuni 80% kogu suviviljade ja kuni 55% kogu teraviljade külvipinnast, teraviljade koristamist hakatakse toimetama kombainidega 30%, traktorimasinatega — 30% võrd, teravilja peksmine mehaniseeritakse 85% ulatuses.

Viie aasta jooksul saab põllumajandus 35 tuh. muidamistraktorit, mis ka vagudevahelise harimise ja tähtsamate tehniliste kultuuride ja mullatavate kultuuride ko-

ristamise mehaniseerimist põhimiselt kindlustada võimaldavad.

Tsheljabiniski traktoritehase ehituse lõpetamise ja Stalingradi traktoritehase ümberkorraldamise tulemuseks on roomusktraktorite arvu järsk tõus: sedatüüpi traktoreid saab põllumajandus viisaastaku kestel üle 100 tuhande, mis võimaldab kõiki põllutöomasinate aggregaate kõige viljakamalt ja täielikumalt ära kasutada; roomusktraktorite arvu suurendamine kindlustab uute külvimaade juurdekasvu uudismaade üleskündmise teel, eriti Liidu põhjapoolses ja keskriigi niiskemas osas, samuti ka kolhooside tarbemaade parema omastamise teel Liidu teiste raioonides.

Valmistusvahendite koondamise põhi- baasiks kujunevad mtj-d. Kui 1932. a. mtj-de inventari hinnaväärtus kõigest 19% kolhooside vastava inventari väärtusest oli, siis 1937. a. tõuseb see kolhooside inventari ja veohobuste hinnaväärtusest kõrge- male.

Mtj-de traktorite jõuhulk tõuseb 1937. a. kolhooside hobuste kogu poole võimsu- seni, kuna ta aga esimese viisaastaku lõ- pul kõigest 13%-ni kolhooside veohobuste võimsusest ulatas. Traktorikünd tõuseb kolhoosides 30%-st 80%-ni, kombainidega ja traktorimasinatega viljakoristamine — 6%-st 60%-ni.

Traktorite ja mehansimide arvu suur kasv põllumajanduses seab sovhooside ja mtj-de ette terve rea suure tähtsusega ülesandeid nende parema ja võimalikult täielikuma ärakasutamise, nende kasuliku töö suurenduse, kütte ja määrdematerja- lide kokkuhoiu alal. Traktorite ja põllu- töomasinate, automobiilide ja tehniliste sisseseadete näol põllumajandusse tuleva määratu tehnilise varustuse omastamise ja tema kõige tagajärjerrikkama ning parema valmistusliku ärakasutamise küsimused tõusevad sovhooside, mtj-de ja kolhooside ette kui kõige tähtsamad majanduslikud küsimused.

Sotsialistliku põllutöö tegelaste tähele- panu keskpunktiks peab saama künnitöö kõrge omadus ja kõigi põllumajanduslik- kude tööde õigeaegne täitmine. Otsusta- vaks selles asjas on oskuslike töölis- kaadrite ettevalmistus ja remondiasjanduse korraldus. Teise viisaastaku plaanis on ette nähtud traktorijuhtide arvu kolme- kordseks tõsta, kombainite arvu — kuue- kordseks, autojuhtide arvu — kaheksa- kordseks. Üldine oskustöölise arv, kes nüü isaegsetel täiuslikumatel masinatel töötama saavad, tõuseb 2,5 mln. inimeseni. Väljaõpetatud kolhoosnikke, kes traktori-

¹ Selle rahamahutuste summa hulka on ka kolhooside endi rahamahutused arvatud.

jõul liikuvatel põllutöomasinatel töötavad, kasvab 5—6 mln. in.; sinna juurde tuleb võimas sotsialistliku põllutöö ja loomakasvatuse organisaatorite ja juhatajate, sovhooside ja mtj-de direktorite, mehaanikute, agronoomide jt võimas armee.

Suurte remonditöökodade arv suureneb 2420-st 4600-ni, metallilõike tööpinkide arv neis töökodades tõuseb 18 tuhandeni. Kapitaaletse kulutuste üldsumma jõuallikate ja põllumajanduse mehaniseerimise peale tõuseb ühes remonditöökodadega 48% -ni kogu põllumajandusse mahutatavast kapitalist. Mehaniseeritud suurpõllumajanduse tähtsamaks ülesandeks saab, ühestküljest, selle vahe kaotamine uuema masinatehnika ja põllutehnika vahel, mida viimastel aastatel näha võis, osalt kahjustamise tagajärjel mtj-des ja sovhoosides (õhuke künd jne), aga selle tagajärjel, et põllutehnika neist ülesannetest, mis mehaniseeritud suurmajapidamine tema ette üles seadis, maha jäi.

Põllumajanduse valmistusprogramm

Eeläinud ajajärk „ei olnud põllumajandusele niivõrd kiire tõusu ja võimsa hoovõtmise ajajärk, kuivõrd ajajärk eelduste loomiseks niisugusele tõusule ja niisugusele hoovõtmisele lähemas tulevikus“ (*Stalin*). Sovhooside ja kolhooside ehituse ning nende töö omaduse tõstmise alusel oleme meie teraviljaprobleemi lahendanud. Nagu sm. Stalin oma aruandes tähendas, on „1933. aasta — esimene aasta peale ümberorganiseerimise ajajärgu lõpulejõudmist — murranguaastaks teraviljade ja tehniliste kultuuride arendamises.“

See tähendab, et kõigepealt teraviljakultuurid, nende järgi ka tehnilised kultuurid lähevad siit peale kindlasti ja julgelt võimsale tõusule“.

Teise viisaastaku plaan seab ülesandeks valmistuse edaspidise kasvu teravilja ja tehniliste kultuuride alal, mis kergetõõstuse ja toitainetõõstuse kasvaks tähistatud tempode täitmist kindlustavad.

Teraviljatoodangu kasv 698,7 mln tsentnerilt (1932. a.) 1048 mln ts 1937. a., mis suurendab kogu saaki 50% võrd, esimese viisaastaku lõpuga võrreldes, ei ole neile saavutustele mitte ainult lõpulikult kindlustuseks, vaid loob ka püsiva aluse meie Liidu teraviljabaasile. Ühes sellega tõuseb teraviljakultuuride turutoodang teise viisaastaku lõpuks 70%. Juba kolhooside naturaalmaks mtj-de töö eest üksi annab samauguse hulga vilja, kui riik sai 1932. a.

kontrahisüsteemi kaudu. Kõik see kindlustab riigile võimaluse suurte teraviljatagararade loomiseks, mis lubavad terveid raadone tehniliste toorainekultuuride (puuvilla, lina, suhkrupeedide tähtsamate erikultuuride jne) valmistusele spetsialiseerida. Külvi ja teraviljatoodangu suure kasvu tõttu saab karjandus 320—350 mln tsentnerit teravilja loomadele jõutoiduks. Kolhooside turu viljafond, mis kolhoosidele pärast riigikohustuste täitmist üle jääb, suureneb enam kui kolm korda.

Teraviljaprobleemi lahendamine löi juba teise viisaastaku algul vajalikud tingimused karjanduse ja tehniliste kultuuride kasvaks. Viisaastaku teisel poolel asub karjanduse ning ümbertöötavale kerge- ja toitainetööstusele vajaliku tooraine probleem kogu põllumajandusliku töö tähelepanu keskpunkti.

Kõige suurema kasvu tempod on tähistatud tähtsamate tehnilisekultuuride — puuvilla, suhkrupeedide, pikakiulise lina jne kohta.

Puuvillakogusaak kasvab 67,3% võrd, lina kiu saak — 60%, kanepi saak — 81% võrd, kuna suhkrupeedi saak suureneb enam kui neli korda. See kindlustab ümbertöötavale (kerge- ja toitainete-) tööstusele niisugused kasvutempod, mis võimaldavad laialt-teravitatavate kaupade hingenormi suurendada peaaegu kolm korda, suhkruarvitamist 3—4 korda, konservide tarvitamist — 10 korda, kondiitrisaaduste tarvitamist — 2,6 korda jne. Karjanduse toodangu suurenemine (2¹/₄ korda) võimaldab liha (peasjalikult sealiha) tarvitamist tuntavalt tõsta.

Sotsialistliku põllutöö kasv tõstab NSV Liidu teisel viisaastakul teravilja ja suhkrupeedi tootmise alal esimesele kohale maailmas, puuvilla alal — teisele kohale, kusjuures põllumajandusliku toodangu hulgalise kasvuga käsikäes käib tema omaduse tuntav paranemine parema maaharimise, külvide eest hoolekande ja sordiseemnete tarvitamise tagajärjel, mis kindlustavad hulgalise, standartse, kõrge saagianni ning omadusega lõikuse.

Kogu see põllumajanduse toodangu kasv peab tulema peasjalikult põlluviljakuse tõstmisest. Erinevalt esimesest viisaastakust, mis oli külvipindade laienemise ajajärguks, „mil kolhoose kümnete tuhandete viisi asutati, mil need külakud maalt minema kihutasid ja vabanenud maad oma kätte võtsid“, teostub teine viisaastak joont „külviptindade umbropsu laiendamise loomisele, joont üleminekule külvipindade umbropsu laiendamisele paremale maaharimisele, õige külvikorra ja kesakülvi sisseseadmisele,

viljasaagi tõstmisele ja, kui tegelik elu nõuab, — olemasolevate külvipindade ajutisele vähendamisele“ (Stalin, aruanne XVII parteikongressil).

Kui esimese viisaastaku kestel külvipinda 21,4 mln ha võrd juurde kasvas, siis tähistab teise viisaastaku plaan külvipinna laiendamist kõigest 5,6 mln ha võrd, ehk 38% (esimese viisaastakuga võrreldes, kusjuures see laienemine peaaesjalikult nisu ja loomatoidu-juurviljade alal sünnib). Üle poole sellest juurdekasvust langeb sovhooside peale. Peaaegu 90% teraviljakultuuride toodangu juurdekasvust tuleb kolhoosi ja sovhoosi põldude viljakuse tõstmise teel.

Tehniliste kultuuride külvipinna üldise vähenduse juures, esimese viisaastakuga võrreldes, kasvab kõigi tehniliste kultuuride toodang 3 korda suuremaks, puuvilla ja lina toodang suureneb peaaegu 2 korda, päevalille ja õlitaimede toodang — 1½ korda, suhkrupeedi toodang aga — üle 4 korra. Kogu see toodangu kasv tuleb erandlikult põllu viljaanni suurendamisest. Põlluviljakuse taseme tõstmine on teise viisaastaku plaanis tähistatud teravilja alal 7,5 tsentnerist kuni 10 tsentnerini ha pealt (tõus 33%), puuvilla alal kastetavatel maadel 7,5 tsentnerit 12 tsentnerini, linakiu alal 3,7 ts-ni., suhkrupeedi alal kuni 200 ts-ni., päevalille alal 5,5 ts-st 8,5 tsentnerini ha pealt.

Teise viisaastaku plaan loob sellisele põlluviljakuse kasvule kõik vajalikud eeldused. Kolhooside töö kõrge omadus ja tööde ärategemine kõige soodsamatel tähtaegadel tõi meile juba teise viisaastaku esimesel aastal kõrge teraviljasaagi (keskmiselt kuni 8,8 tsentnerit ha pealt, andes kogusaaki 898 mln tsentnerit. Terve rea põhniste viljakasvatuse raioonide kogemus, kus saagid kõrged olid, annab sellest tunnistust, et mell sotsialistlikus suurpõllumajanduses määratud sisemised tagavarajõud olemas on, mille ärakasutamine põlluviljakust suurel määral võib tõsta. Nii oli 1933. a., mil teraviljasaak üldiselt rohke oli, 15,5% raioonides viljasaak üle 12 ts, 55,4% raioone said kuni 12 ts hektaarilt. Samasugust pilti näeme ka teiste tähtsamate kultuuride alal. Puuvilla alal keskmise 7,6-tsentnerilise saagi juures said kastetavatel maadel mõned raioonid Ferganas kuni 15 tsentnerit, üksikud kolhoosid — 20—25 ts ja enamgi.

Kõik see näitab, et töö parema omaduse korral põllumajanduses ja tähtsamate põllu-

tööde kõige soodsamateks tähtaegadeks ärategemise puhul võime meie palju kõrgemat viljasaaki saada. Sellest järgneb, et teisel viisaastakul on põllumajanduse plaanis otsustavateks küsimusteks mehaneeritud suurmajapidamise põllutehnika küsimused: künni omadus, külvi tähtajad, seemnetevahetus, tehniliste kultuuride umbrohust puhastamine ja muldamine, kastetavate kultuuride juures veekasutamise küsimused, õigeaegsed viljakoristuse tähtajad.

Põllumajandusliku valmistuse mehaneerimine traktoripargi kasvu teel võimaldab suurt osa põllutöösid kevade asemel sügisel ära teha (sügiskünd) ja seega kevadist varakündi kiirendada. Põllutööprotsesside mehaneerimise tagajärjel väheneb tööjõu tarvidus ühe ha kohta kevadtöödel kolm korda, viljakoristuse ajal aga 4,5 korda.

Kõigi kolhooside mtj-de tegevuskonda võtmine ühes viimaste traktoripargi ja keeruliste põllutöömashinade hulga suurendamisega kindlustab 80% maa traktoritega kündmise, üle kolme neljandiku viljakoristuse traktoriveo-mashinatega, kuni 50% puuvilla kultiveerimise ja koristuse, 60% linakoristuse mehaneerimise, suure osa tehnikakultuuride (puuvilla, suhkrupeedi) pindala ja kuni 60% mullatavate kultuuride vagudevahelise harimise mehaneerimise.

Tehniliste kultuuride koristusemasinate valmistus kasvab viisaastaku lõpuks 3,5 korda. Tehniliste kultuuride viljakuse tõusu tähtsamateks teguriteks on keemia viimine sovhooside ja kolhooside põldudele.

Põllumajandusele vajalikkude mineraalväetiste valmistus keemiatööstuses kasvab teise viisaastaku lõpuks 9 mln tonnini. See võimaldab teise viisaastaku lõpuks lämmastikuga väetada 80% puuvillavälju, 45% suhkrupeedi välju, umbes ühe neljandiku lina pindala ja kuni 40% kanepi pindala. Puuvilla ja pikakiulise lina pindala saab lämmastiku poolest peaaegu tervelt kindlustatud. Fosforväetiste poolest saab 1937. a. kindlustatud 80% puuvilla välju, 73% pikakiulise lina ja 100% suhkrupeedi välju. Pealeselle võimaldab 2900 tuh t vosvoriidijahu valmistus väetada kuni 6 mln ha teraviljakultuure ja söödarohupinda.

Karjanduse suure kasvuga seoses kasvab sõnniku hulk peaaegu kahekordseks, kusjuures selle tarvitamine, esimese viisaastaku lõpuga võrreldes, järsult paremaks läheb (60% võrd).

(Järgneb)

N. K.

Nõukogude Liidu ülevaade

(August)

Esimene üleliiduline nõukogude kirjanikkude kongress

17. augustil tuli Moskvas kokku nõukogude kirjanikkude esimene üleliiduline kongress. Ta pole õieti mitte ainult Nõukogude Liidu kirjanikkude kongress, vaid suurel määral kogu rahvusvahelise revolutsiooniliku kirjanduse kongress, sest temast võttis osa ka terve rida Saksamaa, Prantsusmaa, Hollandi, Hispaania, Inglismaa, Daani, Türgi, Kreeka, Tšehoslovakkia ja teiste maade silmapaistvaid revolutsioonilikke ja antifaschistlikke kirjanikke (Nexö, Plivier, Malraux, Bloc, Toller, Becher jt.). Kongressil esinesid suurte aruannetega nõukogude ja kapitalistlikkude maade ilukirjandusest sm-d Maksim Gorki, K. Radek, N. Buharin, A. Tolstoi jt. Kongress kestis pool kuud ja oli kogu Nõukogude Liidu rahvahulkade tähelepanu tulpunktiks. Esimakordselt maailma ajaloos tulid kokku sajad maa kõige paremad kirjanikud ja arvustajad ning arutasid üheskoos täiesti vabalt kõiki oma töö ja loomingu küsimusi, ülesandeid, mis nõukogude kirjandusel sotsialistlikus ehitustöös ees seisavad, samuti ka neid ülesandeid, mis ees seisavad kodanliste maade revolutsioonilikul kirjandusel. Ainult vabas proletaarses riigis saab niisugune kongress kokku tulla. Ja see kongress näitas, et kogu Nõukogude Liidu kirjanikkond üksmeelselt ja täie jõuga võitleb kommunistliku partei ja nõukogude võimu põhimõtete eest. Ainult Nõukogude Liidus saab olla ka nii kindel ja tihe side kirjanikkude ja miljonite lugejatehulkade vahel, nagu seda demonstreeris see kongress. Kongress näitas, et kõik paremad, ausamad, arusaajamad kirjanikud maailmas pöörduvad proletariaadi poole, pöörduvad Nõukogude Liidu poole, asuvad faschismi vastu võitlejate ridadesse. Kodanline ilukirjandus on mammona teenistuses. Ta õigustab igati kapitalistlikku korda. Ta teeb tegemist pea ainult igasugu kõlvatustega, sulidega, saherdajatega, degeneraatidega. Ta kirjanikud tegutsevad oma tühise hingekese poolesendilistes elamustes, kujutades selle närusust „õilsuse“ tipuna ja teda

ennast ilmanabana. Missugune on ühiskond, niisugune on ka tema kirjandus ja kirjanikud.

Nõukogude kirjandus ning kapitalistlikkude maade proletaarne ja antifaschistlik kirjandus võitleb töörahva vabastamise eest kapitalismi ja faschismi jõledustest, ülbest kurnamisest ja tagurlusest. Ta võitleb kõige selle säilitamise eest, mis inimühiskonnas on loodud kõige paremat, selle eest, et seda rakendada töörahva teenistusse. Faschism aga saadab tuleriidale kultuurivarasid, kiusab taga ja tapab aasaid kunstnikke ja kirjanikke. Nõukogude kirjandus ja kirjanikud (inimhinge insenerid! — nagu neid nimetas sm. Stalin) on aukohal sotsialistlikus ehitustöös. Romaane trükitakse kümnetes ja sadades tuhandetes ja isegi miljonites eksemplari-des. N. Liidu kirjanikul pole ka ainelise äraelamise muresid.

Ja valge Eesti kirjanikud? Mis ütlevad nemad kõige selle kohta? Kas on nad faschismi poolt või vastu? Kas imperialistliku sõja ja nõukogudevastase interventsiooni poolt või vastu? See küsimus on teravalt päevakorral ja ta ootab vastust, ausat, otsekohest vastust.

Seisukord Kauge-Idas teravneb

Tokio läbirääkimised Ida-Hiina raudtee müügi asjus katkesid Mandshu-Kuo ja Jaapani süü läbi. Nõukogude Liit alandas mitmekordselt raudtee müügihinda, et kokkulepet saada. Jaapan ja Mandshu-Kuo panid oma esialgul pakutud naeruväärt väiksele hinnale kõigest 70% juurde. Ühtlasi algasid jälle nõukogude kodanikkude (ametnikkude ja tööliste) vangistamisid Ida-Hiina raudteel Mandshu-Kuo ja Jaapani võimude poolt. Ettekäändeks tuuakse igasugused valesüüdistused jne. Seda kõike teevad Jaapan ja Mandshu-Kuo selleks, et sundida N. Liitu raudteed poolmuidu käest ära andma ja veel enam — et raudteed N. Liidult üldse tasuta, sõjariistus jõuga, ära võtta. N. Liit aga temale kuuluvat raudteed muidu ära ei anna, ega lase end ka hirmutada. Jaapan provot-

seerib Kauge-Idas N. Liidu vastu sõda. Vastutus seisukorra teravnemise eest Kauge-Idas lasub täiel määral ainult Jaapani ja Mandshu-Kuo peal. N. Liit tahab rahu. Ta ajab ainult rahupoliitikat.

Viljakoristus täies hoos

Viljakoristus ja -peks ning riigile viljaandmine on täies hoos. Augusti lõpuks oli umbes 80% kogu N. Liidu teraviljast koristatud. Hoolimata sellest, et lõunas pöud kohati vilja rikkus, on N. Liidus tänavune viljasaak üle keskmise ja paljudes kohtades tuntavalt parem mullusest heast lõikusest. Nii, näiteks, saavad Krimis, kus paremad kolhoosid juba oma aastatulusid jaotavad, Jakovlevi nimelise kolhoosi (Seiteri raioonis) kolhoosnikud tänavu iga tööpäeva eest 11 kilo nisu (mullu 7 kilo), „Osoavihim'i“ nimelises kolhoosis — 12 kilo (mullu 4 kilo) jne. Kolhoosnik Abdõschev sai, näit., tänavuse aasta esimesel poolaastal tehtud töö eest 288 puuda nisu (mullu sai ta kogu aasta eest 220 puuda) ja peale selle muud viljad ja tulud. Nõukogude talupoeg elab kolhoosis palju paremini kui enne oma üksiktalus. Ta elab palju paremini kui talupoeg kodanlistel maal. Aus töö kolhoosis teeb kolhoosi ja kolhoosniku kiiresti jõukaks. — Tänavusel viljakoristusel pannakse eriti suurt rõhku selle peale, et ükski tera vilja kaotsi ei läheks ja et kõik viljakoristuse masinad (kombainid jt.) saaksid täiel määral ära kasutatud.

Nõukogude Liidu õhulaevastiku külaskäigud Prantsusmaale ja Itaaliasse

Nõukogude Liidu õhulaevastiku kõrgemad juhid tegid eskadrillide vastukülaskäike Pariisi ja Rooma, kus neid soojalt ning suurte auvaidustega vastu võeti. Nõukogude neljamootoriga lahinglennukid ja lendurid said Lääne-Euroopa asjatundjate poolt väga kõrge hinnangu. Ning seda õigusega. N. Liidu õhulaevastik on parimaid maailmas ning valmis iga silmapilk kaitsma oma sotsialistliku isamaa piire kallaletungijate vastu. „Tsheljuskinlaste“ päästmisel näitasid nõukogude lendurid ja lennukid, mida nad teha suudavad ja võivad. Ka euroopareisudel näitasid nõukogude lennukid ja lendurid end kõige paremast küljest.

Türgi sportlased N. Liidus

Nõukogude Liidu sõbraliku naaberriigi, Türgimaa, sportlased käisid N. Liidus võistlemas. Jalgpallivõistluse võitis N. Liit (2:1), ujumisvõistlused ja kergejõustikuvõistlused samuti. Maadluses aga olid türklased tugevalt ülekaalus. Türgi sportlased näitasid head tehnikat ja hoolsat ettevalmistust. Nende ringreis N. Liidus kujunes kahe sõbraliku riigi rahvaste suureks sõpruseavalduseks. Võistlused toimusid kõige sõbralikumas õhkkonnas ja mitte nii, nagu skandaalsed kakelused Eesti-Läti, „Turaani“ jne spordivõistlustel.

Võitlus pettuste vastu poodides

Partei ja nõukogude organisatsioonid korraldasid laialise uurimise ja kontrolli poodide ja kaupluste müügitegevuse üle. Selgus, et paljudes kohtades poodides ostjaid tüssati sellega, et kaaluvihid olid kergemad kui õigus, et kaalud polnud korras jne. Paljastatud petised müüjad ning kaupluste juhid võeti kohtulikule vastutusele ja valitsusevõimude poolt anti välja sellekohane erimäärus, mis sisse seab kindla vastutuse kaalude ja vihtide korrasoleku ning üldise müügioperatsiooni eest ning petiseid müüjaid kuni 10-a. sundusliku tööga ähvardab. Nõukogude kaubandus ei ole kapitalistlik kasuahnitsemine, vaid ta peab teenima ja teenib töörahvast. Igasugused sulivõtted roogib töörahvas oma poodidest ja kauplustest välja.

Kolhoosid asutavad oma ravilaid

Ühes kolhooside ja kolhoosnikkude jõukuse kasvuga hoolitsevad kolhoosid ikka rohkem ka oma liikmete tervise ja selle hoidmise eest. Peale riiklikkude haigemajade ja arstide, mis igas raioonis töötavad ning mida kolhoosnikud tasuta tarvitavad, asutavad kolhoosid ka juba ise omale sanatooriumeid, puhkemaju jne, kuhu kolhoosnikke (eestkätt eeskujulikke löökklasi, s. o. neid, kes kõige paremini tööd teevad) kolhoosi kulul tervist parandama saadetakse. Nii, näiteks, avati hiljuti Odessa oblastis, Spartakuse raioonis, mitme kolhoosi peale kokku üks niisugune sanatoorium, mis on hästi sisse seatud (ka spordiplatsid on olemas jne). Iga kolhoos maksis 1000 rubla n. õ. osamaksu sanatooriumi asutamiseks ja saab aastas 12 kol-

hoosnikku, kes ravitsemist ja puhkust vajavad, sinna sanatooriumi saata. Kolhoosnik ise ei maksa selle eest kopikatki. Kus on Eestis kehvikul või kesktalupojal prii arstlubi ja sanatoorium? Seda ei ole. Ei ole sellepärast, et Eestis on võimul rahamehed, kurnajad. Nende päralt on supelukohad, puhkemajad, mudavannid jm. Nõuk. Liidus aga on riigi peremeesteks töölised ja talupojad ise, ning nad teevad ise omale kõik mis vaja, kõik mida lubab nende sotsialistliku ehitustöö praegune arenemisaste. Nende kasutada on ka ravid. Nõukogude võim Eestis, mille eest võitleb Eestimaa kommunistlik partei, annab talurahvale Eestis samuti prii arstlubi, nagu see on praegu N. Liidus; siis ei logerda Pärnus, Haapsalus, Narva-Jõesuus, Kuresaares suveti mitte liignumatud kurnaja, vaid veedab seal oma puhkeaja tööline ja töötav talupoeg.

Revolutsionääride lapsed N. Liitu

Nõuk. Liitu tulid 116 austria tööliste last, kelle vanemad veebruaris s. a. sõjariistus võitluses fashismi vastu kas surma said või maalt põgenema olid sunnitud. Nõuk. Liit, kogu ilma töörahva isamaa, võtab nende revolutsionääride laste kasvatamise, koolitamise jne kõik oma peale. Teatavasti tuli N. Liitu juba umbes 600 austria schutzbundlast, kes sõjariistus väljastumisest Viinis osa võtsid ja sealt Tšehhoslovakkiasse olid sunnitud põgenema. Nad on nüüd kõik N. Liidu vabrikutes ja tehastes tööl, õpivad jne. N. Liit on tõelikuks koduks revolutsionääridele, nende omakstele. Ta on kogu ilma töörahva ainus isamaa.

Koolides algas uus õppeaasta

1. septembril algas õppetöö Nõuk. Liidu alg-, kesk- ja ülikoolides. Mäherdune vahe ka siin kapitalistliku ilma ja töörahva riigi vahel! Kooliharidus on Nõuk. Liidus täiesti maksuta. Kõigile, kes toetust vajavad tehnikumides, ülikoolides ja akadeemiates õppimiseks, antakse riigi poolt stipendiumi (abiraha) keskmiselt tööliste palga suuru-

ses. Seda abiraha ei ole vaja peale õppimise lõpetamist tagasi maksta. Õppevahendid on suurelt osalt tasuta tarvitada. N. Liidus ei tarvitse kesk- ja kõrgemate koolide lõpetajatel selle eest muretseda, kust peale õppimise lõpetamist tööd leida. Töö leidub igaühele. Töö on igaühele juba ette kindlustatud. Võrrelge sellega seisukorda Eestis, kus näit., kojamehe kohale ligi 300 inimest kandideerib, kelledest 10 in. on ülikooli haridusega, ning paljud mitmesuguste kutsekoolide lõpetajad. Needki, kes koolid lõpetada suutnud, ei leia tööd. Eestis kärbitakse kooliaastaid ja suletakse koole. Nõukogude Liidus avatakse alatasa uusi koole ja sundslikult on maksev juba seitsmeaastane algkool, mis aga kaugelki veel laiate hulkade üldhariduse lõpusõna ei ole. Eestis on haridus kättesaadav ainult rikkaile. N. Liidus aga on haridus (kuni ülikoolide ja akadeemiateni) kättesaadav igale tööli- sele, kolhoosnikule, teenijale ja nende lastele. Kui valge Eesti koolides tuubitakse õpilastele ajudesse usuoopiumi, marurahvustluse kihvti ja läpistanud isamaaarmastust ning aukartust ülemate vastu, siis N. Liidus kasvatatakse noorsoos töötahet ja elurõõmu, ühistunnet, tungi võidelda töörahvale parema tuleviku kättevõitmise eest terves ilmas, sotsialismi ehitamise eest, uue päiksepaistelise elu eest, kus pole kurnajaid ega kurnatavaid, kus on kommunistlik küllus ning isiksusel kõige suuremad arenemisvõimalused.

Kaks vastupidist maailma. Kaks vastupidist hariduspoliitikat.

Maleturniir Leningradis

Leningradis algas Nõukogude Liidu paremate malemeistrite turniir, millest osa võtavad ka kaks Lääne-Euroopa male suurmeistrit — hollandlane Euve ja austerlane Kmoch. Senise käigu järgi on esikohal N. Liidu maletaja Romanovski, talle järgneb Euve jt. Turniiri senine kõik näitab nõukogude maletajate kõrget taset, mis ulatab rahvusvaheliste suurmeistrite tasemeni. Male on N. Liidus väga laialt levinud nii linnas kui maal. Ta on hulkade mänguks muutunud.

A. R.

Valge Eesti elupäevad

Juunikuu kroonika

1. — Et hallparunitele töötavate taskust kõrget sealiha hinda kindlustada, jatkas Pätsi valitsus väljaveetavale peekonile uuesti kümnekroonilist juurdemaksu sea pealt.

— Hallparunite „Kaja“ nõuab riikliku propaganda-ametkonna loomist. Ametkonna ülesandeks oleks Päts-Laidoneri diktatuuri propageerimine.

— Põhja-Võrumaal hävitas rahesadu laialisel ulatusel rukkipeollud, paiguti täielikult. Kõhju tõuseb 15 miljoni sendini. Viljasaak loodusõnnetuste vastu on ainult jõukatel ja hallparunitel kindlustatud.

— Et lugupidamine kiriku ja pappide vastu rahva hulgas kahaneb ja kirik oma orjastamisülesannet küllaldasel määral ei suuda täita, tahab valitsus välja anda uut kiriku korraldamise seadust, mis pappide autoriteeti rahva hulgas peab uuesti üles upitama.

— Kaitsepolitsei korraldas Tallinnas ja provintsis hulga läbivõetud töliste juures, keda, lehtede teatel, kahtlustatakse läbikäimises kommunistidega ja kommunistliku kirjanduse lugemises. Arreteeritute arvu ei teatata.

— „Vabsid“ jätkavad, „Vaba Maa“ teatel, eriti maal laialdast kihutustööd, millel nimelt Pätsi diktatuurist pettunud väikekodanlikes kihtides pinda on.

2. — Kehnas areteeris kaitsepolitsei kolm kraavitöölisi, nagu tõendatakse, kommunistlike lendehtede levitamise pärast. Lendehted oleval, kapo andmete järgi, kohalike töliste kokku seatud.

— „Vabside“ lendehtede levitamise pärast võetakse kohtulikule vastutusele 8 isikut „Lutheri“ ja „Kartuse“ tehastest. Lendehted sisaldasid üleskutsesid streigile ja maksude maksimisest loobumisele. Areteerimised tehastes näitavad, et „vabside“ provokatsiooniliku kihutustööd töliste hulgas kodanlusele soovitud tagajärgi on.

— Eidapere saeverti töölistel algasid üksmeelset streiki mitmekuulise palgakinnipidamise pärast. — Pärnu veovoormehed metsaveo laevakontori juures kuulutasid madala töötasu pärast streiki välja. Laevakontori palkab streigimurdjateks veoautode omanikke.

5. — „Kaitsepolitsei“ korraldab iga päev massilist ettevalmistust tapatöödele. Mustamäe lasketiirul antakse sõjalist õppust päeva jooksul kuni 400 kaitsepolitseile. Hiljuti puhastati „kaitsepolitsei“ välja kõik Päts-Laidoneri diktatuuri vastased.

— Saaremaal mõisteti jällegi kohut 20 tööliste ja kehvikute üle, keda kommunistlikest organisatsioonest osavõtus süüdistatakse. Üks süüdistatust kinnivõtmisel maha, teine surmas enda türmis pärast ülekuulamist, ülejäänud kohtualustele mõisteti kokku 73 aastat sunnitööd.

— Pätsi-Laidoneri võimuletulekul vangistati kuni 500 „vabsi“. Praegu on nendest, lehtede teatel, türmides veel ainult 80 inimese ümber. Vabsid väbatakse türmist, kui nad isiklikult pattu kaheksavad ja Pätsi reshiimile truudust vannuvad.

7. — Sotsifaschistide partei on täielikult lagunemas. Tallinna organisatsioonist lahkus 700 reaaliiget protestiks parteilavade kokkuleppepolitika ja Päts-

Laidoneri faschistliku diktatuuri toetamise vastu. Lahkujad süüdistavad parteituuse, et need kaitsepolitsei koos partei pahempoolse kalduva organisatsiooniga riüstavad.

8. — Hallparunite „Kaja“ tänab issandat, et see muud maailma põuaga nuhtleb, Eestit aga korralikult vihmaga toidab. Kui asi nii „õnnelikult“ edasi läheb, oleval sügisel Eestis põllumajanduse kriisi lahendamist oodata! — Väga „kristlik“ iga-tahes!

9. — Kaitsepolitsei kuulati üle terve rida naisvabse ühes tuntud soome faschist Helasega. Viimane oleval Eestisse „Suur-Soome“, s. o. Nõukogude Liidu vastu sihitud interventsiooni ideid propageerima sõitnud.

10. — Sotsifaschistide „Rahva Sõna“ tõstab Pätsi ja Teemandi „aadete eest võideldud kangelasteks“ ning seab neid eeskujuks vabsidele, kes juba paari-kuuse türmisistumise järele oma „usu“ salgamisega ja armupalumisega vangist välja kipuvad.

Sama „Rahva Sõna“ nõuab Pätsi valitsuselt nühkide ja provokatorite näol abi „pahempoolse opositsiooni“ vastu, mis partei jäärudel üle pea ähvardab kasvada.

12. — Kindral Laidoner kurtis Põltsamaa laulupeul, et „mitmed meie sugurahvastest on praegu veel sarnases olukorras, et ei saa lootagi, kas nad kunagi suudavad oma riiki luua“. „Sugurahvaste“ all mõtleb faschistlik diktaator vähemusrahvusi Nõukogude Liidus, kes oma rahvusvabariikides võidukalt sotsialismi ehitavad ja igasuguste töörahva timukate interventsioonihadele väärrika vastulöögi oskavad anda.

13. — Narvas algas 12-nes äriskingsepatööliliste streik. Praeguste palkade juures teenivad vilunud kingsepad 10-tunnise tööpäeva ainult 1 krooni. Tartus varem läbiviidud kingsepatööliliste streik lõppes töliste võiduga.

— Tallinnas algasid 500 naiskaitsepolitseile sõjalised kursused. Kindral Laidoneri kõne järgi on kursuste lõpetanute ülesandeks „väerinna ja seljaguse sideme juhtimine“. Samal päeval oli Tallinnas 1200 keskkooli õpilase sõjaväeline paraad. Eesti kodanlus valmistab end hulgaliselt kõige suurema hoolega sõjale.

— Faschistlik valitsus Eestis hävitab rahvaharidust. Valitsuse dekreediga suleti jälle 2 keskkooli ning vähendati õppeaega algkoolis 2 aasta võrd. Enne kestis sunduslik õppus algkoolides 6, nüüd ainult 4 aastat.

14. — Valitsuse otsusega tahetakse valges Eestis sisse seada sunniviisilised töölaagrid, kuhu saadetakse need töölised, kes tööbörsil registreeritud on ja kes mingil põhjusel pole pakutud tööd vastu võtnud.

Sunniviisilise orjatööga katvab faschistlik valitsus töötuid likvideerida.

17. — Tallinnat külastas 7000-tonniline ristleja, mis inglise imperialistide poolt Baltimaale „õppereisule“ saadetud.

— Valge Eesti sõjakoolides kasutatakse sõjaliseks õppuseks ära kõik vanad lasketagavarad. Ohvitseride kooli laskeväljal Tallinna lähedal plahvatas õppe ajal üks vana 1909. a. tsaari Venes valmistatud kahuripomm — tappes 10 ja haavates 22 aspiranti.

— Ainult 70 vabsti peetakse Pätsi valitsuse poolt veel vahi all. Suurem jagu vabs-faschistlikest juhtidest paluvad endiselt Laidonerilt „andestust“ ning vannuvad praegusele diktatuurile troudust.

— Tartus algas 9 noortöölise protsess, keda süüdistatakse „kommunistliku parteiga ühenduses seismises“. Enamuses karistati kaebeluseid kuni 2-aastase vangistusega, olgugi, et ka prokurör nende süüdlõleku kohta mingisuguseid fakte ei teadnud.

— Valge Eesti papid kurdavad oma konverentsil „jumalavastaste“ tegevuse pärast, mille tagajärjel kirikuskäijate arv äärmiselt madal on. Ainult rahapuudus ja majanduslik viletsus sundivat rahvast veel kirikusse minema.

— Valge Eesti koolidesse kinnitati seekord ingliskeel esimeseks võõrkeeleks. Seni püsis sel kohal saksa keel. Ka Eesti kirik tahetakse lähendada anglikt kirikule. Sellega on valitsuse „orientatsioonis“ kaaluvalt tunda Inglismaa mõju.

— Diktaator Laidoner korraldas piduliku vastuvõtu inglise ristleja ohvitserkonnale.

21. — Uue valitsuse poolt väljaantud töökordaluse dekreediga võivad tööhõrsidel ainult need töötud end registreerida, kes kohapeal vähemalt 2 aastat elanud. Registreeritu peab vastu võtma iga börsilt pakutud töö. Tõrkumise puhul võidakse teda sundkorras „töölaagrisse“ saata.

23. — Praegused diktaatorid propageerivad end „võidu organiseerijatenä klassisõjas. Kindral Laidoneris leiti mees, „kelle käsul purustati Landesvääri väed Võnnu all 22. VI. 19. a.“ Diktaatorid määrasid 23. juuni üleriiklikuks „võidupühaks“. Sel päeval palutakse üle riigi kõigis kirikutes diktaatoritele pikka iga ja kestvat valitsuse aega.

27. — Ametlikud arvud „Kajast“ näitavad, et Petsjerimaal on karjase keskmiseks kuupalgaks 9,4 krooni umb. (3 rbl.). Aastateenija naistöölise kuupalg olevat veelgi madalam.

28. — „Kaja“ juhtkirjanik „Homo“ nõuab, et vangid sunnitöölised tuleksid kõik kärude külge neeldida ja endise Sahaliini korra eeskujul raskele kehalisele tööle sundida. Eriti pahanab juhtkirjanik sellepärast, et vangidel olevat võimalus raamatuid lugeda. Juhtkirjaniku elajalik viha on esimeses järjekorras kommunistidest sunnitöölise vastu sihitud, keda seniste türmipiinamistega pole suudetud veel hävitada ega kurnajate diktatuurile alla vanduma sundida.

30. — Pärnus algasid streiki 320 sadamatöölise. Streigi nõudeks on palga kõrgendus vähemalt Tallinna sadamatöölise palga kõrguseni. Streik on „Vaba Maa“ teatel hästi organiseeritud.

Juulikuu kroonika

2. — Pärnu sadamatöölise streigiga ühinesid ka sadamas töötavad talumehed ja platsitöölised. Streikijate üldarv tõuseb sellega 900-ni. Ettevõtjad katavad tagajärjetult streigimurdjatega tööd jätkata.

3. — Pärnu sadamatöölise streik lõppes töölise kaaluva võiduga. Laadimisraha tõsteti 10% võrd. Töölised surusid samuti läbi ka hooajalise kollektiivlepingu. Pärnu sadamas võivad töötada ainult Pärnu sadamatöölise ühingu liikmed.

4. — Pärnus algasid streiki ka „Lennuki“ saeveski ja lao 300 töölise, nõudes tunnis 7-sendilist palgalisa. Samuti ühinesid streigiga 100 veovõormeest ja 85 liistuvabrikü töölise. Kodanlus on töölise organiseeritud streigist paanikasse sattunud ning asus streigi juhtide areteerimisele.

5. — Saeveski, liistuvabrikü ja veovõormeeste streik lõppes töölise osalise võiduga. Töölisele tõsteti palka 3 senti tunnis, s. o. ligi pool nõutud

palgakõrgendusest. „Streigile õhutamise“ pärast areteeris kaitsepolitsei 3 isikut ja andis nad kohtu kätte. Mõlemad streigid on laialtuluslikumaid, mis valges Eestis viimasel ajal tekinud.

7. — Missugusele massilisele organisatsioonile peaks tuginema Päts-Laidoneri diktatuur, selle kohta käib valelus kodanlikes lehtedes. Pätsi ihuleht „Kaja“ nõuab eduõigust ainult hallparunite ja suurpankurite „põllumeeste kogudele“, kes on kindlad „kihtide“ esindajad. Peatuli juhitakse kodanliste „keskerakondade“ vastu, kes valitsuse erakonda ära tulevat sulatada. Sotsfaschistidega asutakse vaikides heanaaberlikku vahekorda.

9. — Pärnu töölise streigi ajal areteeriti riigikogulise pahepoolne sots Unt, kes töölise streigile „üles ässitanud“. Undi kaitseks astus ajalehes kord välja ainult paar „vasemsotsi“, kuna sotsfaschistide peastaap — heas vahekorras Pätsiga — sündmuse maha vaikib.

— Pärnu nahatöölised, arvult sada, nõuavad ettevõtjalt töötasu suurendamist. „Vaba Maa“ järgi ei jõua kodus töötavad kingsepad 14—16-tunnise tööpäeva juures ennast ja oma perekonda ära toita.

— Politsei metsatöölise koosolekuks luba ei annud.

12. — Uuesti allkirjutatud Eesti-Inglise kaubalepingus ei kaotatud kontingenti eesti võile ja teistele tähtsamatele põllumajandussaadustele Inglise turul, küll aga avati Eesti turg inglise tekstiilkau-padele, autodele, kivisõele, koksile, soolale, rauale jne.

— „Vaba Maa“ loodab Eesti-Inglise kaubalepingust Eestile kasu rohkem poliitiliselt kui majanduslikult. Missugune see konkreetne poliitiline kasu praegusel silmapilgul oleks, selle üle vaikib leht.

14. — „Vaba Maa“ toob ühes märkuses näite sellest, kuidas koheldakse valges Eestis endiseid paruneid: Parun Ungern-Sternberg, endine Viljandi mõisa omanik, sai mõisa tükeldamisega normaal-talu koha ja suure tüki metsa. Tükeldatud maa eest sai parun riigilt 9 miljonit senti rahalist tasu. Peale selle anti parunile tagasi Viljandi linnas õllefabrik maaalaga linna südames, kuhu kuulub linna tiik, oja ja park lossivaremetega. Õllefabrikust saab parun suuri sissetulekuid. Muidugi pole parun U. Sternberg erand teiste endiste parunite hulgas.

16. — „Kaja“ kurdab, et võihind Inglismaal „nii madal on, mida üldse pole varemalt aastail veel nähtud“. Eesti väljaveovõist läks 1933. a. 86,2% Inglismaale. Hindade paranemist lähemal ajal pole loota, sest või üldine sissevedu Inglismaale on tõusnud.

18. — Tartus oli järjekordne „kommunistide puistamine“, s. o. läbiotsimised ja areteerimised. Keskmiselt areteeritakse lehtede teatel niipalju töölise, kuipalju vabastatakse tümist vabse.

— 5 saksa torpedopaadist koosnev laevastik Baltimeres korraldas Saaremaa rannal Tagalahes dessandi, milles korraldi dessanti, millega algas Saaremaa vallutamine saksa vägede poolt 1917. a. Eesti valitsus andis õppedessandiks sakslastele lahkest luba.

23. — Valgesse Eestisse sõidab Poola välisminister Beck ühes ajakirjanikkudega. Sõidu eesmärgiks on Poola mõju kõvendamine Eestis ja vastutõõtamine Ida-Locarnole. Valitsusehäälkandja „Kaja“ ei võta Ida-Locarno kohta Becki külaskäigul mingit kindlat seisukohta.

24. — Ühtaegu Poola välisministriiga külastas valget Eestit ka Saksa sõjaminister Blomberg. Blombergi külaskäik olevat „Kaja“ teate järgi „eraviisiline“ olnud. Blomberg oli, muuseas, võdraks kindral Laidoneri juures.

25. — „Kaja“ märgib ilma kommentaarideta leedu lehtede arvustust Poola poliitika kohta Balti riikes. Leedu ajakirjandus süüdistab Poolat imperialistlikes püüetes Ukraina vastu ning Saksa pilli järgi tantsimises Baltikumis.

26. — „Kaja“ lühikene teadaanne kõlab, et Eesti ei olevat sugugi Ida-Locarno pakti vastu, kuid varajane olevat ses asjus seisukohta avaldada.

27. — Valitsus kinnitas keskkoolide võrgu 31 kooliga. 20 keskkooli esimeseks võõrkeeleks on ingliskeel, teiseks saksa keel. Vene keelt ei õpetata võõrkeelena üheski keskkoolis. Seni on eesti kodanlus ilma mingi süsteemita oma keskkoolides tantsinud saksa- ja ingliskeele vahel.

— „Päevaleht“ lükkab ümber Poola ametliku telegr. agentuuri teate, nagu oleks Eesti ja Poola kokku leppinud oma vahekordi kahekülgse lepingu süsteemiga korraldada. Eesti ei olevat Ida-Locarno

vastu, mida soovitavat Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia ja N. Liit.

28. — Tallinnas viibib saksa moodne lahinguristleja „Königsberg“. Külaskäigu eesmärgiks on, nagu eelmisel tenderlaevalgi — millega sõjaminister Blomberg külastas Laidoneri — saksa mõju kõvendamise katse Baltikumis.

30. — Järvakandi klaasivabriku töölised — arvult 100 — otsustasid oma koosolekul 20% palgakõrgendust ja 50% üüriraha alandust nõuda. Nõudmiste läbiviijaks valiti 5-liikmeline komisjon.

— Eesti välisminister Seljamaa sõitis Moskvasse. Eesti valitsuse häälekandja ei avaldanud sel puhul mingit seisukorra hinnangut peale Moskvast saadud teadete. Ainult „Postimees“ seab küsimuse ida-pakti kohta põhimõttelikult üles, ilma et sellele siiski mingit vastust annaks.

On ilmunud trükist:

J. STALIN

Aruanne partei 17. kongressil ÜK(e)P keskkomitee tööst.

Lhk. 102 + kaaned. Hind 25 kop.

L. M. KAGANOVITSH

Organisatsioonilised küsimused (parteiline ja nõukoguline ehitustöö).

Aruanne 17. parteikongressil.

Lhk. 148 + kaaned. Hind 40 kop.

D. MANUILSKI

Aruanne partei 17. kongressil ÜK(e)P delegatsiooni tööst Kominterni täidesaatekomitees

Lhk. 64 + kaaned. Hind 20 kop.

Sm. MOLOTOVI ja KUIBÖSCHEVI aruanded partei 17. kongressil.

Lhk. 140 + kaaned. Hind 35 kop.

Partei kirjastus, Leningrad.

Vastutav toimetaja: H. Pöögelmann.

Tehniline toimetaja: N. Karotamm

Väljaanne № 65. Ladumisele antud 14/IX 1934. Trükkimiseks alla kirjutatud 29/IX 1934. Paber 74 × 105. 2 trükipoognat. Ühes trükipoognas 85.680 trükitähte, Üidse 171.360 trükitähte. Lengorlit № 27108. Tiraash 650 eksempli. Töö № 5990. „KÜLVAJA“ trükikoda, Leningrad, Dersshinski uulits № 49.

SISUKORD:

	Lhk.
Valgest Eestist:	
1. Isborski tapaohvrite mälestuseks	1
2. <i>K. J.</i> — 15 aastit Isborski veretööst	2
4. Tääkide otsas edasi	4
4. <i>O. Rästas.</i> — Ida-Locarno ja Eesti	5
5. <i>R. M.</i> — Kaks kirja	9
6. <i>N. Karotamm.</i> — Kas tööpoolest uus tee?	11
7. <i>M. K.</i> — Noortööliste olukorrast ja kommunistliku noor- sooühingu ülesannetest Eestis	15
8. <i>H. P.</i> — Millest Eesti „avalik hääl“ kõneleb	19
Nõukogude Liidust:	
9. <i>P. Mesjätsev.</i> — Põllumajandus teisel viisaastakul	22
Kroonika:	
10. <i>N. K.</i> — Nõukogude Liidu ülevaade (august)	27
11. <i>A. R.</i> — Valge Eesti elupäevad	30

„Klassivõitlus“ nr. 9 (168) märgatud trüklvigu

Lhk. 12, 1 veerg, 27. rida ülevalt	On trükitud:	Peab olema:
„ 14, 2 „ 5. „ alt	võtted	mõtted
„ 24, 1 „ 16. „ „	tuletavad	tuletavad).
	sümboolid	sümboolid —

5/1935

339

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 9 (168)

Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна). Журнал на эстонском языке.

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, Апракси пер., № 2.
Välismaatöölise Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, Apraksini põiknuias № 2.

Hind 75 kop.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR